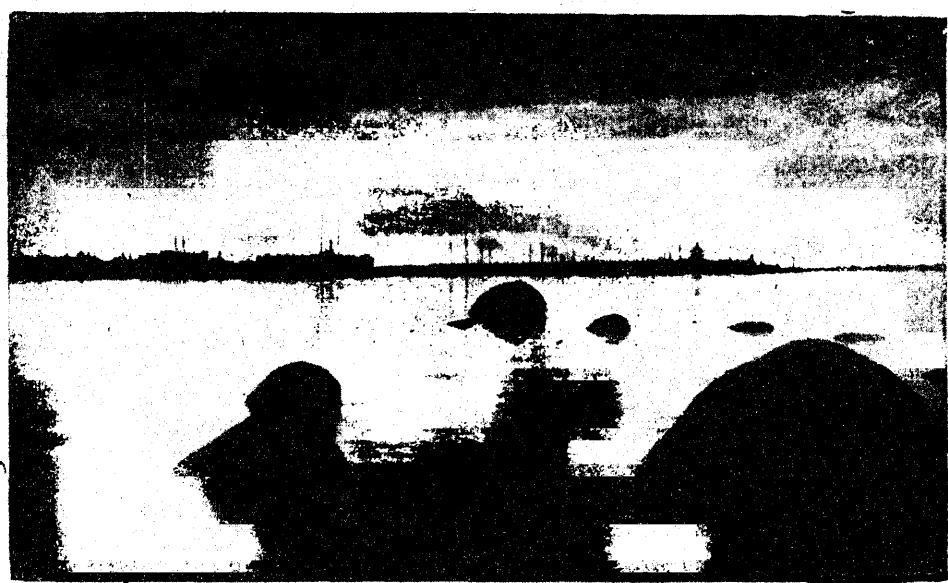

HIND
40
SENTI

ROMAAN

No

9

Tallinna laht.

P. L. Põltsamaa pilt.
Eesti Rahv. Muuseumi
Raamatukogu

SP
9534

KIRJASTUS-OSAÜHISUS „ARENG”
TALLINN, 1932. A. XI. AASTAKÄIK.

ROMAAN Nr. 8

SISU:

- P. Grünfeldt: Kevadtormid.
 Eduard Sas: Raskeim ülesanne.
 W. Marken: Raadiomees.
 Sven Elvestad: Telefoni-saladus.
 Jane Lynn: Arsti elamused metsikus läänes.
 André v. Kun: Laseme lahutada!
 Martin Herrmann: Vana vihmavari.
 O. Grossschmidt: Vint laulap.
 René Gouzy: Okapi.
 Jakob Liiv: Kevade hommik.
 Fr. J. Lukas: Viinul.
 Arnold Liiv: Sina ja kevade.
 Thea von Harbou: Kes meie järel tulevad.
 Tõtt ja nalja.

Romaan'i

tellimishinnad:

12 kuud (24 nr-t)	Kr. 7.50
9 " (18 ")	" 6.—
6 " (12 ")	" 4.—
3 " (6 ")	" 2.—
2 " (4 ")	" 1.50
1 " (2 ")	" —.80
Õksiknumber	" —.40

„ROMAAN'i“ talitus

Tallinn, Vene tän. 13,
 telefon 437-18.

Mõistatus

Nr. 9 (243).

Seadnud: Em. Gutmann.

lus	ei	lus	pu	da	too
ma		da	ses		lip
ma	te	et	ma	rus	lu
	ju	ges	kõr	te	
pea	ke	kõr	tes	kõr	ru
lab	aa	lus	ki	ges	aa
hoid	le	e	ge	ma	pu

Missugune A. Grenzsteini mõttesalm on siin peidus?

Lahendada ratsamehekõnnaku abil!

Lahendus ilmub Romaan nr. 11 (245).

Lahendus

Nr. 7 (241).

1932	1932	1932	1932	1932	1932	1932
1932	376	393	380	399	384	1932
1932	391	381	398	385	377	1932
1932	382	394	388	378	390	1932
1932	395	387	374	391	385	1932
1932	388	377	392	379	396	1932
1932	1932	1932	1932	1932	1932	1932

„Romaan“

on põnevam, kaunim ja
tuumakam ajakiri Eestis.

Romaan

Nr. 9 (243)

Mai 1932

XI. aastakäik.

Kevadeformid.

P. Grünfeldt.

*Kevadeformid puhuvad juba —
võimsasti mühiseb laas;
päikene saanud ju kütmiseluba,
paljaks ju areneb aas.
Kevadefuuled, mis pehmed ja valjud,
päästavad lumekattest kõik kaljud,
metsad, põllud ja aasad!*

*Varsti on ärkamas elu ja ilu,
haljuvad metsad ja nurm;
varsti kaob talvine nukrus ja vilu,
läheneb lillede hurm.
Kevade vabastab ojad ja fired,
kevade keema aab veres kõik kired,
kevade tuleb kui võitja!*

Raskeim ülesanne.

Ungari kirjanik **Edvard Sas**

Padishah valmistus jalutussõidule. Kaks-teistkümmend süsimusta araabia täkku, kel suletutid peas, vedasid tõlda. Ihukaardi-väelased, kel kullaga ehitud mundrid, travisid tõlla kõrval. Terve linnutee teemantidega ehitud õuekondseid käis ta järel. Kartlikus kaugus seisis rahvas, olles räbala-lais ja näljane.

Äkki siirdus hõiskava rahva hulgast keegi räbalates mees ja langeses sultani tõlla ette põlvili.

„Aita mind, kõigi usklike valitseja!“ hüüdis mees ja tõstis paludes käed. „Olen luuletaja Jussuf, kes sindki oma luuletustes on ülistanud. Ma kannatan suurt puudust. Minu naine ja viis väikest last nõuavad leiba. Mina ei jõua neid oma luulekunstiga toita . . .“

Sultan tõusis ja ta nägu tumenes ohtu-ennustavana.

„Sinu naine ja viis last nälgivad?“ küsis ta. „See on kurb lugu. Neile antakse kohe abi. Suurvesiir! Saada tolle naisele koti täis kulda. See mees aga,“ ta osutas

luuletajale, „siduge ja tooge minu paleesse. Teda tuleb erakorraliselt karistada, sest et ta sel ilusal päeval minu hea tuju rikkus!“

„Nurjatu!“ kisendas sultan mehele, kui Jussuf ta trooni ette ilmus. „Sa pead surema, sest et sa mind sel ilusal hommikul oled kurvastanud. Kuna aga minu koja-ametnikud räägivad, et mulle kord ajalugu nimeks annab „armuline“, siis ei taha ma sulle su tegude järele kohut mõista, vaid tahan ennast peita lõpmata armu mantlisse. Ma annan sulle armu — ühel tingimusel. Annan sulle kolm ülesannet. Kui neist ühegi lahendad, siis jätan su karistamata!“

Nüüd astus sultan troonilt ja saatis vangi palee akna juurde.

„Kas näed seal seda hiiglamäge,“ ütles ta, „mille latv tõuseb pilvedesse? Kui sa kolme päeva jooksul jõuad ära lugeda, kui paljudest tolmuteradest ta koosneb, siis annan sulle armu.“

Siis viis ta vangi teise akna juurde ja ütles:

„Kas näed seal seda ääretumat merd,

mille vood minu palee müüre meelitavalt loputavad? Kui sa kaheksa päeva jooksul selle mere joogipeekriga jõuad tühjaks ammutad, siis olgu sulle su elu kingitud!“

Jussuf vankus ja küsis kogeledes:

„Ja kolmas ülesanne?“

„Sellegi ütlen sulle kohe. Sa võid ühe neist kolmest valida, mida arvad kõige kergemaks, see lahenda! Vaata, siin seisab mu tähetark. See inimene kirjutab parajasti

draamat, hirmus viletsat draamat. Aga mina ei suuda talle selgeks teha, et see vilets on. Veenda sina teda selles, et töö on vilets, ja ma kingin sulle su elu.“

Luuletaja Jussuf kahvatas. Ja sügas enese pead.

„Andke mulle peeker,“ ütles ta. „Ennem tahan katsuda merd välja ammutada kui et draama kirjutajale suudan selgeks, et ta draama vilets on!“

Raadio-mees.

Saksa kirjanik **V. Markeni** romaan

9

„Jah!“

„See on siis hea!“ vastab karjane ja vaatab jälle läänepoole.

„Karst,“ küsib teener, „mispärast vaatad sa ikka jälle läänepoole?“

Vana karjane silmitseb teda oma sügaval pealuus peituvate silmadega kaua, siis ütleb ta tõsiselt:

„Esimene päikesekiir toob mu karjamaale, viimane saadab mind sealt lahkudes. Ja kõik tunnid, mis käin ja seisan, mõtlen ma sellele preilile, keda meie härra armastab ja kes viibib seal läänes. Mina arvan, tema peab tulema, möödugu tunnid ja päevad. Niikaua mõtlen ma temale, kuni ta tuleb. Küll ta kord kuuleb kutsumist, kui ta seal inimeste ees mängib!“

Ja uuesti pööras ta silmad lääne poole. Siis järgnes lõpuks stseen, mis kõiki liigutas.

Vana karjane ajab oma karja koju. Seal näeb ta teel, keset õhtupäikese helki, üht inimest lähenevat. Ta jääb seisma. Raskesti astub rauk neiu ette ja võtab kübara peast.

„Härra ootab sind!“ ütleb ta lihtsalt. Neiu ei aima, milline suur läbielamus lihtsas karjasehinges teoneb ja et tänane päev on ta elupäev, suure ime päev.

Kõrvuti sammuvad nad koju.

Seal ajab karjane lambad lauta. Neiu aga sammub pikkamisi lossi poole. Kuna ta üleval uksest sisse astub, aastate kaupa oodatud mehest ja ta armastusest, seisab all vana karjane ja vaatab üles valgustatud akende poole. —

Layka vahtis palavail silmil, kuidas ta isa ja see neiu, keda ta armastas, mängisid. Age unustas suure stseeni iseenese, ta oli sulanud armastajaks naiseks, ja kui

Rainer ta võttis oma käte vahele, siis suudles neiu teda südamikult ja palavalt oma armastuse kogu jõuga.

Raineri kehast hoovas selle suudluse all värin läbi. Ta tundis, kuidas neiu puhas keha tema juure tungis; ta naha hõng, ta juuste lõhn piiras teda pilvena.

Layka nägi seda suudlust.

Ta nägu muutus surnukahvatuks ja ta tundis, kuidas kõik ta lootused ja toredad unenäod äkki ei millekski hajusid.

Nagu joodik tuigerdas ta välja.

Siis valdas teda meeletu viha, ja sel tunnil neas ta ära enda ja oma sünni. Viha isa vastu, viha neiu vastu, kellele oli kuulunud kogu ta süda, lõi tema üle kokku.

Ta tuikus minema ja sõitis Friedrichstadti. Võõraste inimeste hulgas pidi ta elama, et jagu saada oma valust.

Sel päeval jõi ja suitsetas ta jälle, kuigi ta sellest juba peaaegu oli loobunud. Kella kuue paiku tabas teda uus verejooks. —

Film oli valmis. Võidurõõmsalt saadeti kunstnikud Kaiserhofi, kus pidi olema pidu. Rainergi ei võinud sealt ära jääda.

Üsna vabalt istuti koos. Lammel oli täis suurimat headmeelt, oli oma lavastajaga ühel arvamisel: sellist filmi veel ei olnud, see oli midagi täitsa uut helifilmi alal. Ta pidas kõne, mis oli täis vaimustust, ja avaldas lootust, et Rainer helifilmi alal ka edaspidi edasi tegutseb.

Klaasid kõlasid kokku. Kolm silmapaari ostisid üksteist. Rainer — ja mõlemad naised.

Ilusad kui päev olid nad mõlemad; nende nägudel hiilgas veel elamus, mis ühine looming neile oli andnud.

Aga kui naised vaatasid üksteisele, siis välgatas nende silmades võitlus, võitlus

mehe pärast, kes nende vastas istus. Ja kumbki tahtis seda võitlust läbi võidelda.

Rainer tundis ja aimas seda hirmuga. Teda valdas rahutus ja ta oli rõõmus, et see töö, nii kena kui see ka oli olnud, tal nüüd selja taga oli; tema ihkas vaid rahu järele.

„Teie peate mulle sõna andma, et me veel mõne filmi üheskoos loome,“ palus Barrys, ja ta mustad silmad hõõgusid talle vastu.

Rainer ei tarvitsenud vastata. Kelner tuli ja kutsus ta telefoni juure. Rainer läks ja tuli mõne hetke järele kahvatult tagasi.

„Minu poeg,“ ütles ta värisevail huulil, „on praegu saanud verejooksu. Vabandage, et lahkun.“

Kõik kuulsid seda vapustatult ja silmitsesid üksteist ehmudes.

Kuna Rainer lavastaja saatel saalist väljus, ütles Age: „Teda ei jäeta millestki raskest ilma!“ Siis tõusis temagi, läks Rainerile järele ja sõitis tema seltsis koju.

Rainer istus vapustatuna tema kõrval. Ta oli kohe taibanud, mis ta poja oli maha löönud. Layka oli viimast steeni näinud ja ise tähele panna võinud, et Age temale igavesti oli kadunud ja et Age armastus oli isa päralt.

„Oh Age, mispärast tegite seda?“ hoigas Rainer.

„Mis ma tegin?“ küsis neiu põksuval põuel.

„Suudlus viimases stseenis . . . , Layka sai sellest aru.“

Age kahmas ta külmadest kätest kinni ja sosistas:

„Ma armastan sind, sa vaene, ainult sind ma armastan!“

„Age,“ palus Rainer meeletult, „mitte sel tunnil, ma ei või seda kuulda! Teie olete hea. Ja peate saama õige õnnelikuks!“

„Kuidas saan ma seda sinuta?“ ütles neiu kirglikult. „Olen seda tundnud esimesest hetkest saadik. Kõik tõmbas mind sinu lähedale. Ütle mulle mõni hea sõna!“

Mees vaikus.

„Ainus hea sõna!“ palus naine.

„Armas Age,“ vastas Rainer abitult.

„Minu poeg on surmavalt haige.“

„Ta saab terveks! Meie ravitseme teda. Ehk vajab ta rohkem head emakätt kui kallima suud!“ — —

Doktor Scherenhorst seisis dr. Seeligeriga tõsisel jutul, kui Rainer ja Age tупpa astusid.

„Mis on minu pojaga?“ küsis Rainer, kes paha aimas.

„Paha!“ ütles arst tõsiselt.

Rainer hingas raskesti. „Kas on lootust, et ta Davoses veel paraneb?“

„Ei, härra Markgraf, ei mingisugust,“ vastas arst tõsiselt.

„Ja mingit pääsemisevõimalust ei ole?“

„Ainult kui sünnib mõni ime. Kops on tal otsas ja see teine verejooks lõpetas kõik lootused.“

„Issand Jumal, nii noorelt . . . ja tema tahtis saada kunstnikuks! Kui kaua, härra doktor, kui kaua aega annate temale veel?“

Kõik vaatasid arstile.

„Tema on . . . juba suremas!“ ütles see viimaks sumbutatult. „Valmistuge, veel sel ööl lahkub ta teist!“ —

Rainer istus sureva poja voodi ees. Kahvatult, meelemärkuseteta lamas Layka padjus. Jääkülmu oli käsi, mida Rainer käes hoidis.

Kell oli löönud kaks. Kogu elu lehvits neil kibedail tunnel Raineri silmade eest mööda. Ja mida kauemini ta mõtles, seda selgemaks sai tas teadvus: meie peame läbistama sügavaima valu, et aru saada ja kanda suuta kõrgeimat õnne.

Äkki ärkas Layka.

„Kuidas tunned ennast, mu poiss?“ küsis Rainer põksuval põuel.

„Hästi, isa! Hästi! Tahan veel . . . sinuga rääkida. Aita mind istuma!“

Rainer tegi seda.

„Isa,“ ütles surija tasa, „kas on olemas Jumal?“

Rainer jahmatas. „Jah!“

„Ja Jumal on armuline, isa?“

„Ta on armuline, mu poeg!“

„Mina, ma ei uskunud enam Jumalat, kui seisin inimeste hulgas — poris ja ropuses; ma ei võinud mõelda, et Jumal kõik laseb nii olla, nagu see on; kui ta on Jumal, kui ta on armulik, mispärast ei aita ta siis vaeseid?“

Rainer vaatas haige põlevatesse silmadesse.

„Tema aitab meid juba, kui seda tahame!“

„Isa . . . ma suren!“ karjatas haige. „Ja ükski Jumal ei aita mind!“

„Mu poeg!“ palus isa väriseva südamega.

„Mina . . . pean surema! Ja . . . ma . . . tahtsin saada kunstnikuks — oh, tahtsin inimesi rõõmustada oma kunstiga! Sina avasid minu südame, isa. Niipalju head soovisin ma. Nii palju head! Ja kord . . . armastatud olla . . . kord selles elus!“

Rainer vaikus täis kibedust.

„Isa,“ palus surija edasi, „ütle mulle üks

sõna! Mina . . . ei suuda sellest kõigest aru saada!“

„Vaata mulle otsa, mu poeg!“ ütles Rainer. „Mina olen palju aastaid võidelnud piinaga. Tihti surus saatust mind maha. Minu töö — kui tihti oli see ilmaaegu. Minu õnn — õnn, nagu ma seda enesele ikka kujutlesin — hajus minu ees. Muud pole mulle jäänud kui igatsus rahu järele! Ma sooviksin, et oleksin õpetaja ja aitaja nagu Jeesus Kristus, kes iseenda unustas teiste pärast. Sellele tundmisele olen ma elus jõudnud: ainult väsinud rändajad oleme meie siin maailmas, rändajad, kes rändavad vaevas ja mures, et kord katsutuna jõuda paremasse maailma. See on tõesti minu usk! Jumala armastuse juures!“

Nagu kergendus lehvis nüüd üle surija näo.

„Isa . . . paremasse maailma? Ma tahan seda uskuda . . . nagu sina, isa. Kas on õpetaja siin? . . . Ma . . . tunnen . . .“

Rainer tahtis teda rahustada, aga poeg vaatas temale paluvalt silma. Ta tõusis ja astus kõrvalt üles.

Seal istusid doktor Seeliger ja Age ja õpetaja.

„Õpetaja, minu poeg soovib teid!“

Vaimulik tõusis ja astus haigetuppa. Isa juuresolekul võttis Layka Jumalaarmu. Ta tegi seda kindla meelega, rõõmsasti. Tema silmades säras usk paremasse elusse.

Siis jäid isa ja poeg jälle kahekesi. Kuid varsti avati uks ja ilmus Age. Samal hetkel algas surmavõitlus. Layka keha kõverdu. Neiu laskus voodi ette põlvili, võttis surija pea ja suudles seda.

Veel kord avas Layka silmad. Ta tundis ära armastatud neiu ja suri, õnnehiilgus silmis.

Age vajutas ta silmad kinni.

Kaua seisid Age ja Rainer tummalt toas. Siis vaatasid nad teineteisele.

„Tema suri õnnelikuna!“ ütles Rainer pisarsilmil. „Teie tegite ta elu viimase silmapilgu ilusaimaks ta elus. Ma tänan teid, Age!“

— — —

Intendant Schulenberg oli õnnelik, et võis Rainerit jälle näha tihedamini mikrofone ees. Rainer käis temaga, võttis oma peale juhtivad osad mängudes, andis lubaduse isegi Reinhardtile, et ta maikuul tema teatris nelil võõrusetendust annab. Tema oli arenenud parimaks ja ihatavamaks näitlejaks. Ainult üks mees oli tema pärast meeleheitel. See oli filmimagnaat Lammel.

Ta tegi fantastlikke ettepanekuid. Rainer ei lükanud neid tagasi, aga ta palus mõtlemiseaega.

Ta tundis hinges tõrkumist. Barryse pilt — selle naise pilt, kes teda ihkas, ei vabastanud teda. Aga tema tahtis saada sisemist, hingelist rahu.

Age elas temaga ja isaga vaikselt ühise katuse all. Ta oli ainult seltsimehelik ja ei avaldanud enam sõnagi armastusest. Ja kui nad üksteisele otsa vaatasid, siis oli see vaid kindel sõpruspilg. Rainer uskus, et neiu hingeliselt enesest ja oma armastusest oli võidu saanud.

Kuid see oli suur eksitus. Sest lugu oli otse selle vastand. Enam kui iial varem ihkas neiu Raineri lähedale, kuid ta armastus oli muutunud hingelisemaks. Kõik himu oli kustunud.

Nädal aega peale Layka surma sai Rainer oma advokaadilt kirja, milles see teda palus ennast külastada.

Rainer täitis selle nõudmise viivitamata.

„Teie proua advokaat on kirjutanud,“ jutustas advokaat Schall. „Olin tookord teie soovil teie proua advokaadile kirjutanud, et teie lahutusega nõus ei ole, ja teda palunud, et ta katseks oma kliendi meelt muuta. Nüüd kirjutab mulle mu ametivend Peinast, et ta katse on olnud kasutu.“

„Minu abikaasa nõuab siis lahutust?“

„Jah! Kuid teie ei tarvitse lahutusega nõustuda, härra Markgraf. Ehk muudab aeg ta meelt.“

Rainer raputas pead.

„Ei, aeg siin ei aita. Tunnen oma naist. Tema armastab iga hingetõmbega ja vihkab täpselt samuti.“

„Nagu ta armastus muutus vihaks, nii võib viha jälle muutuda armastuseks.“

„Siis peaks sündima mõni ime.“

„Kas ootame seda, härra Markgraf?“

Rainer raputas pead. „Ei, mina ei taha temale teha raskusi. Aga ma nõuan õigust oma lapsi näha, nii tihti kui tahan.“

„Nii siis lahutus?“

„Jah.“

Kogenud advokaat nägi, et Raineri süda sugugi kerge ei olnud, kui ta seda ütles. Aga ta tundis ka, et siin iga sõna oli ülearune. Ainult ime võis naise tarretut südant muuta.

— — —

„Mis on Raineriga?“ küsis Age oma isalt hirmudes.

„Vististi järgneb lahutus. Viimane katse on nurjunud.“

„Tõesti? Jä seda — seda kannab ta nii raskesti? Tead, isa, see naine ei vääri ju seda meest. Olen selle üle sada korda järele mõtelnud, olen püüdnud sellest aru saada, miks see naine sedaviisi tegutseb, kuid ei jaksa seda.“

Seeliger vastas: „Seks oled sa alles liig noor! Armasta kord üht meest nõnda, kuidas proua Ingrid oma meest on armastanud.“

„Kui ta teda armastab, siis ei või ta teda piinata!“

„Sellest ei saa sa aru, Age. Kui see naine ennast aga nüüd tunneb nii alandatud olevat, et ta iial ei looda sellest enam üle jõuda, kui see, mis teeb, teatud määral karistus on, mis ta endale ise peale paneb? Seda kõik meie ei tea.“

Age pea vajus norgu.

„Isa . . . , Rainerile peab ütlema mõni hea sõna, mis ta jälle jalule aitab.“

„Kas tunned niisugust sõnaselisel kibedalt tunnil? Mina ei ole veel ühtki sellist oma elus tundma õppinud, ja sellist vist ei olegi.“

„Isa, ehk saab kõik heaks, kui kõik endine möödub ja kui ta oma elu uuesti üles ehitab.“

„Laps, see möödub vaid surmas. Rainer on oma abikaasaga ja lastega seotud nagu ahelatega, ja kui kohus nad ka kümme korda tunnistab lahutuks . . . Abielud, nagu see oli Markgrafil, pole lahutatavad . . .“

„Miks ei peaks see olema võimalik? Küll Rainer unustab.“

„Kaks last elavad! Ei, unustada ta ei saa. Sina, Age, pea seda kõige enam meelest, sest ma ei soovi, et minu ainus laps saab õnnetuks!“

Ta nägi, kuidas tütrele pisarad silma tulid ja ta nad vapralt alla neelas.

„Ma armastan teda, isa!“ ütles neiu kindlasti. „Sa tead seda. Sul on nii teravad silmad. Ma armastan teda ja ei soovi muud, kui teda õnnelikuks teha.“

„Age, ära räägi nõnda. Sa tohid temale olla vaid hea sõbranna.“

„Mina tohin . . . ainult seda? Oh, isa, seda ütlen ma iga päev ka oma südamele, ent ta ei taha jääda vaikseks. Kuid ära muretse, isa, olen ometi vait. Olen õppinud temalt, kuidas tuleb kanda kõige kibedamatki.“

„Ma teadsin seda, Age!“ noogutas isa tänulikult. — —

Lammeli büroos käis elav tegevus. Film „Viimane värav“ oli, mis inimestele tööd andis.

Akki astus üks daam büroosse.

„Kas võin rääkida härra Lammeliga?“ küsib ta lihtsalt.

Kontoriametnik kibutas kulme. „Armuline proua arvavad härra peadirektorit?“

„Jah, seda ma arvan.“

„Mis asjus soovivad armuline proua härra peadirektoriga rääkida?“

„Seda ütlen talle ise. Palun teatage talle: proua Markgraf soovib härra Lammeliga rääkida.“

Seda nime kuuldes kerkisid kõigi pead. Ruttu tõttas sekretär härra Forrest kohale.

„Oo, armuline proua lubavad: Forrest, härra Lammeli sekretär. Teatan teid kohe!“

Proua Ingrid noogutas peaga.

Forrest aga tormas oma kõrge härra eribüroosse, kus see parajasti üht õhtulehte luges.

„Kõmu!“

„Mis on? Kas toote Markgrafi jälle esile?“

„Ei! Proua Markgraf soovib teiega rääkida.“

Üllatudes tõusis Lammel.

„Tema proua? Kas teate seda tõesti?“

„Kindlasti!“

Lammel ise ruttas büroost välja ja palus äärmise viisakusega: „Armuline proua — lubage: Lammel — kas tohin paluda?“

Ingrid järgis talle ja võttis ta vastas istet.

„Millega võin ma teile näidata oma austust, armuline proua?“

„Teie olete vandanud filmi: „Viimane värav“ — minu mehega?“

„Minu ilusaim film, armuline proua, mis iial olen vandanud. Ka armuline proua saavad selle filmiga olema rahul.“

„Mul on palve: Kas oleks võimalik, et ma seda filmi enne, kui see läheb, kord võiksin vaadata?“

Lammel oli üllatatud, ent kummardas lahkesti.

„Aga muidugi, armuline proua. Annan käsu, et näitaja — praegu on kell kolm, teater algab alles kell kuus „Viktorias“ — enda valmis hoiab. ja me võtame ühe koo pia kaasa. See sünnib meelsasti. Film ei ole veel täitsa valmis, aga sest pole viga, kui esietenduseni nädala jooksul veel mõned lõiked tehakse.“

Ta andis telefoni kaudu mõned käsud.

Kümme minutit hiljem sõitsid nad koos „Viktoria“ teatrisse. — —

„Ta tahab oma mehe filmi näha!“ jutustas Forrest telefoni kaudu oma sõbrale Armandile. „Vana laseb ta „Viktorias“ joosta.“

Muidugi ei olnud Armandil midagi kiiremat teha, kui asjalugu kunstnikudele Adlonis teada anda.

Mechthild Barrys tõusis kohe.

„Tema proua? Ütlete! „Viktoria“ teatris! Ma sõidam viivitamata sinna!“

Mitmesugused mees- ja naisnäitlejad ühendusid temaga ja nii tuli, et proua Ingrid, kes arvas Lammeliga üksi olevat, üheskoos kunstnikkudega filmi kuulis. Ei tema ega Lammel aimanud seda, sest kunstnikud olid tasakesi tagumistele ridadele aset võtnud.

Mäng algas

Liikumatul istus proua Ingrid Lammeli kõrval. Suuril silmil vahtis ta pilte ja kuulis oma meest rääkivat.

Lammel tundis ebasobivat tunnet ta kõrval. Siin ja seal katsus ta juttu teha, kuid sel polnud tagajärgi.

Tuli viimane akt. Lammel tundis äkki, et proua ta kõrval vabises.

„Armuline proua,“ küsis ta ehmudes, „kas olete haige?“

Aga vastust ei tulnud. Noore proua pea vajus rinnale ja ta märkas, et Ingrid nuttis.

Kunstnikudki nägid nutvat prouat. Kuid ei osanud seda seletada. Mispärast nuttis see proua nii, nagu oleks armsam temalt võetud? Kas ei pidanud ta õigemini uhke olema oma mehele, kes oli nii suur kunstnik?

Mechthild Barrys silmitses teda põlevail silmil. Tema hinges lõomas viha. Ta vihkas seda naist, kelle oma Rainer oli olnud ja kellele ta võib olla ikka veel kuulus.

Kunstnikud astusid kõrvale, sest Lammel lähenes proua Ingridi saatel.

Ingrid jäi äkki Mechthild Barryse ees seisma. Ta vaatas kirglikult erutatud, vihasesse silmadesse. Aga kui Ingrid oma puhtad silmad üles temale tõstis, pidi Barrys oma silmad maha lööma.

Nüüd pööras Ingrid Lammeli poole ja tites tasasti ja tänuhulikult: „Andke mulle andeks, et teie kallist aega raiskasin.“

„Aga armuline proua — teie käsutuses seisan ma alati. Kas ei ole teie abikaasa suur kunstnik?“

„Jah, on,“ vastas proua Ingrid tasa. „Ja kunstnikud peavad oma teed käima üksipäi. Elage hästi!“ —

Proua Ingrid sõitis oma mehe juurde.

Kui Age toaukse avas ja proua Ingridi nägi, nõtkusid ta põlved.

„Armuline proua!“ kogeles ta.

„Sooviksin rääkida oma mehega.“

„Ta on kodus — palun, tulge, armuline proua!“

Ta juhatas proua Ingridi Raineri tuppä. Rainer, kes kirjutuslaua ees istus, polnud tulijat märganudki.

„Rainer!“

Mehe pea kähvas ringi. Siis kargas ta jalule.

„Ingrid, sina — ja tuled minu juurde?“

„Jah, Rainer. Enne kui lahkume, tahan sinuga veel kord rääkida. Meie vahel peab kõik olema selge.“ Nad silmitsesid teineteist. „Sa oled oma poja kaotanud, Rainer. Lugesin seda ja tundsin valu.“

„Täna sind.“

„Lapsed tervitavad sind. Sa pead neid varsti külastama, Rainer.“

„Et sealt jälle kui kerjaja lahkuda!“

„Rainer! Eile kisendas Wolf isa järele. Ja siis ei jõudnud ma enam kannatada. Ma ei tahtnud süüdlane olla laste õnnetuses... tahtsin tulla sinu juurde, tahtsin katsuda võitu saada.“

„Ja miks ei suuda sa seda, Ingrid?“

„Sinust on saanud kunstnik. Olen sellest lugenud. Ei jõudnud enam vastu panna, pidin sind nägema. . . . Sõitsin direktor Lammeli juurde ja palusin teda, et ta mulle näitaks filmi. Nägin ja kuulsin seda. Sinust on saanud suur kunstnik, seda ma nägin ja nägin veel enamgi. Nägin, et olen sinu igavesti kaotanud!“

„Ei, ei, Ingrid,“ hüüdis mees meeltheites.

„Ometi, ma nägin ja kuulsin seda. Sina pole mänginud nende kahe naisega, kes mängus sinu seltsis on, sina pole näitleja nagu kõik teised. . . . sa elad seda, mis mängid! Ma olin sinu vastu vali! Ma pöörasin sinule oma nimetult haavatud uhkuses selja. . . ., mu uhkus taganes, sest lapsesilmad vaatasid minule tihti paludes. Ja ma oleksin jälle sinu juurde tulnud. Aga kui ma sind nägin sinu kunstis, siis küsisin endalt: kas on see veel see mees, kes kord sinule kuulus, kelle südame sügavust sa tundsid, kes armastas sind, sind üksipäi ja lapsi ja midagi muud ei ihanud kui meie väikest ja ometi suurt, suurt õnne? Sa oled enese oma kunstiga ära kiinkinud kõigile; mis oli minu pühadus ja õndsam õnn. . . ., see kuulub nüüd kõigile, kel on silmad näha ja kõrvad kuulda.“

Hiilgusetuil silmil vahtis mees temale.

„Jää minu juurde!“ palusid ta silmad. Sõnu ta ei leidnud. Esimest korda taipas ta, mis järgnes, — igavene lahutus kõige ta raskusega. Seni oli ta ikka veel lootnud, nüüd aga nägi ta, et ta õnn oli kukkumas kuristikku.

Ta tahtis seda pidada, kuid tundis enese olevat nii jõuetu kui ei iialgi enne. Ta tahtis armastatud naist, kes ilusamini kui varem tema ees seisis, pidada, ent tundis ometi, et see tema käest ära libises. „Ing-

rid,“ ütles ta tasakesi, „ma armastan ainult sind ja lapsi!“

„Ei, ei,“ tuli kirglikult naise suust. „Sa armastad kõiki . . . , oled kogu inimkonna võtnud oma südamesse, oled enda kinkinud kõigile. Ja . . . , seda ei suuda kannatada ükski naine, kes armastab!“

„Tahan oma elu sinu kõrval uuesti üles ehitada, Ingrid. Sind armastan ma! Ütle, mis pean tegema? Tahan sinuga ja lastega elada üsna vaikselt üksilduses. Ingrid, ütle üks ainus sõna!“

Ahastuses silmitses ta teda. Ta süda põksus valjusti. Ta tundis, et seisis otsustava tunni ees, et teda ootas lõplik ja suur otsus.

„On juba liig hilja. Endine Rainer on surnud, keegi teine Rainer elab ja see on minust nii kaugel, et ükski sild mind tema juurde enam ei vii. Ela hästi, Rainer! Tööta edasi, sinu kunst on suur, seda näevad minu silmad. Kunstnik peab elama üksipäi!“

„Ei!“ lükkas Rainer kirglikult suust. „Ei, mis on kunstnik ilma emaliku seltsiliseta? Ingrid, Jumala armastuse juures, mis meid kokku juhtis, mõtle meie lastele!“

„Mina neid sinult ei võta, Rainer. Sa tohid alati nende juurde tulla!“

„Kas tead, et see on nagu võileib, mis kerjusele kätte visatakse!“ ütles Rainer kibedasti.

Üsna vaikselt tuli vastus: „Inimene võib olla veel kerjusest vaesem, Rainer, kui ta on kõik kaotanud.“

Mees ei vastanud enam.

Valutavail silmil vaatas ta välja kevadesse ja silmitses lindude lendu, ilma et midagi oleks mõtelnud.

Mõttetu paistis sel hetkel olevat elu, ääretu meeleheit halvas temas kõik. Sekundite järele, mis näisid igaviku pikkustena, pööras ta ja ta silmad otsisid armastatud naist. Kuid ta oli üksipäi. Ingrid oli temast lahkunud. —

Age nägi proua Ingridi minekut. Ta tundis veel lahkujat pilku, milles peitus suur, raske küsimus. Ta süda põksus ägedasti. Mingisugune hääl kõneles temas: nüüd lahkus ta temast igavesti. Ta tahtis minna mehe juurde, kuid mingisugune kartus hoidis teda tagasi. Ta seisis ukse ees ja ootas.

Raineri toas oli kõik vait.

Neiu avas ukse ja peatas hingamise. Rainer istus kõssis tiibklaveri ees ja ei märganud teda. Neiu seisis ja ootas hinge pidades.

Kõlas tasane toon, sellele järgnes akkord.

„Kes sa taevast ülevast vaigistad maailma häda ja kes on siin õnnetu, õndsusega täidad seda,

oh, ma rännakust nii väsind . . .“

Mäng katkeb, tasane laul, mis täidetud maailma valust, vaikib. Neiu näeb, kuidas mees pea käte vahele peidab ja — nutab.

Ta pole veel iial näinud meest nutmas ja hoiab hinge tagasi. Väheimigi heli tundub ta arust rõvetusena.

„Minu lapsed!“ hoigab mees nagu haavatud loom.

Nüüd astus preili Age tema selja taha. Temas elab vaid headus, halastus ja emalikkus — kõik maised himud on tas kustunud.

„Sa vaene!“ ütleb ta tasakesi emalikult ja ta käsi silkitab õrnasti mehe juukseid.

Üsna vaikselt istus Rainer. Siis tõstis ta silmad.

„Age — teie?“

„Tema lahkus teist, Rainer?“

„Jah! Nüüd on kõik lõpnu.“

„Rainer, teie peate olema tugev! Oma suure kunsti pärast!“

„Kunsti pärast!“ vastab mees kibedasti.

„Age, ta rõõvis minult mu õnne, on teinud mu kerjuseks. Mina ei taha enam kunstnik olla. Oh, et ma oleksin ometi jäänud vaikuses vaid väikeseks inimeseks!“

„Kunst on jumalik, Rainer! Ta võibab kogu inimese ja tahab, et me ohverdame. Saatuse on ta. Ja ainult väheseid õnnestab saatuse!“

„Ta on koorem, mis mind ähvardab lämmatada, Age! Kui mõtlen, kuidas tegutsesime.“

„Kas see polnud tore, Rainer?“

„Jah . . . ja ei! Esmalt tegi see mulle rõõmu, siis muutus ta mulle piinaks! Mina ju ei oska mängida; on olemas võim, mis mind ajab oma osa elama. Kui töö lõppes, oli minus kõik tühi, nii välja pumbatud, ja ma ei olnud enam endine mina. Ma pidin võitlema, enne kui enese jälle leidsin.“

„Rainer, teil peab olema kannatust! Küll võitlete oma võitluse läbi. Teie ei tohi oma kunstist loobuda. Mõtelge neile paljudele, kes palava südamega kuulavad ja näevad sündmusi.“

Rainer ei vastanud. Ta silmad palusid: jäta mu üksipäi!

Neiu taipas seda ja lahkus vaikselt toast — Öhtulauas silmitses Seeliger tüdart tähelepanelikult.

„Kus on Rainer?“

„Oma toas, isa. Sa pead teda täna vabandama.“

„On ta haige?“

„Ei . . . , ainult ta süda. Proua Ingrid käis täna siin.“

„Ja?“ Seeliger oli põnevust äärmiselt täis.

„Nüüd on ta temast igavesti lahkunud.“

Seeliger pani noa ja kahvli käest. Suutäis paisus tal suus.

„Et seda üks naine võib, Age!“ ütles ta vihaselt.

„Siin on raske mõista, isa. Pead kastuma naisehinge sügavusse, et mõista tema tegutsemise põhjust.“

„Kas sina seda mõistad, Age?“

„Usun küll, isa. Ta on oma naist üliväga armastanud ja ei jaksa jagu saada sellest, et ta enese oma kunsti kaudu on andnud kõigile.“

Rainer elas lähemal päevil vaikselts ainult enesele nagu üksiklane. Kui saabus õhtu, lahkus ta Seeligeri väikesest villast ja jalutas pimedail teil, kus teda keegi ei näinud.

Mr. Forrest, filmimagnaadi sekretär, püüdis teda vähemalt tosin korda külastada, kuid Age ei lasknud teda ette.

Mechthild Barryski tuli. Vaenulikult astus ta kaasvõistleja ette, aga kui teda tabas Age rahulik pilk, mis mitte ei andnud tunnistust ta armastuseõnnest, kadus ta südamest kõik valjus. Nad puistasid oma südamed välja. Mechthild esimest korda elus. Age hoidis hinge kinni, ühtlasi valdas teda kibe ärdus.

Tallinna laht.

Seeliger raputas oma valget pead.

„Age, mina sellest aru ei saa. Kas siis naine on vaid armastav naine? Kas ei pea ta olema mehele ühtlasi emaks ja sõbrannaks? Usu, Age, kui meie mehed ühe naise seome oma külge, siis peab ta meile ikka tähendama ema. Midagi pole mehele armsam kui see, et naine ta eest emalikult hoolitseb. Emalikkus võtab armastuselt kõik egoismi, laseb kõigest võidu saada. Ja proua Ingrid ei jõua ennast võita? Isegi laste pärast? Age, see ei lähe, see teeb ta halvaks!“

„Isa,“ palus tütar, „ära laida seda prouat. Nägin teda täna. Ta kannatab raskesti see Raineri naine. Rainer armastab teda, ainult teda!“ —

Mechthild Barrys oli leidnud oma südame. Ta armastas. Kõik ta igatsus kutsus meest, suurt kunstnikku. Ta ei ilmutanud seda sõnadega, kuid see selgus sõnade vahelt. Aga Age tundis seda ja tundis kaastundmust ilusa neiu vastu, sest ta teadis: Rainer oli armastanud vaid üht ja seda armastas ta veel nüüdki. Iial ei võinud ta kedagi teist armastada. Kahetunnilise jutuajamise järele lahkus Mechthild Barrys Agest.

Kui siis Rainer äkki astus elutuppa, ütles Age: „Mechthild Barrys oli siin ja laseb teid tervitada.“

„Mechthild Barrys! Ta tuleb Lammeli juurest, seda võin arvata.“

„Ei, ta süda ajas teda teid külastama, Rainer.“
(Järgneb.)

Telefonisaladus.

Norra kirjanik **Sven Elvestad.**

1

1.

Kuldsepa juures.

„On seal detektiivbüroo?“

„On.“

„Kas võin rääkida härra Asbjörn Kragiga?“

„Olen ise telefoni juures.“

„See on väga ilus. Kas oleksite nii lahke ja tuleksite hetkeks siia?“

„Kellega on mul au?“

„Siin Monsen ja Komp. juveeliäri.“

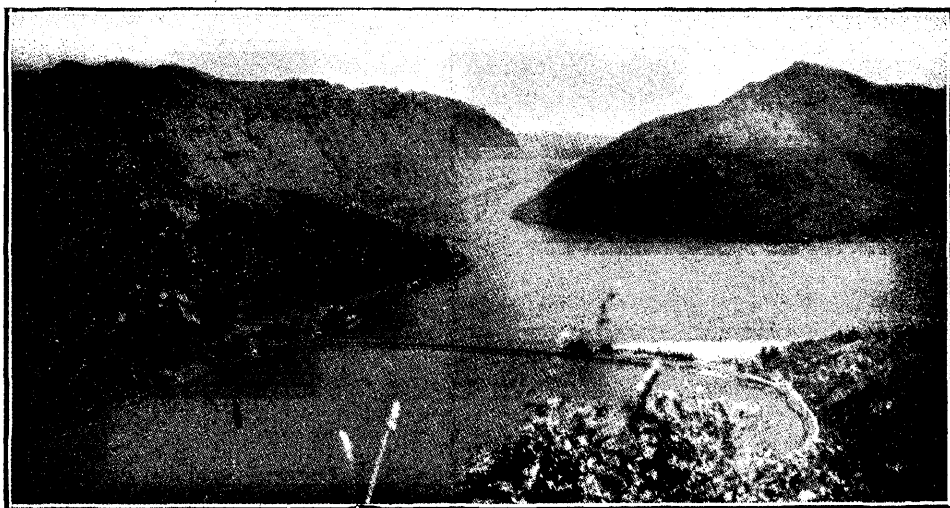
„Millest on jutt?“

kus büroost, pärast käsuandmist vahilolevale ametnikule, et ta teataks asjast mõnele kriminaalametnikule, kõige esmalt Harald Bredele ja noorele Järvenile. Selline tähtis asi näis tema arvates nõudvat mitu meest.

Tee juveeliäri juurde polnud pikk. Krag läks sinna jala ja astus vaevalt kümme minutit pärast telefonikõnet kuldsepa ärisse.

Sel hetkel äris ostjaid ei olnud ja see polnudki suvel ja laupäeva õhtul inestatav.

Leti taga seisid mõned mustasse rõivas-
tatud müüjannad ja üks noor sell — kõi-
gil kahvatanud, kartlikud näod.

Mägestiku järv.

„Meilt varastati juveele 30.000 krooni väärtuses.“

„Tulen viibimata.“

Helistati ära.

See telefonikõne leidis aset ühel laupäeva õhtul pisut aega enne kella seitset tuntud firma Monsen ja Komp. — keda ka „Kuldmonseni“ kutsuti — ja Kristiania detektiiv Asbjörn Kragi vahel.

Krag taipas kohe, et asi tõsine oli, muidu ei oleks mees telefoni juures rääkinud nii erutatult, vaid oleks kõige pealt nimetanud oma nime ja annud oma aadressi.

Ja kui siis veel nimetati 30.000 krooni, mis Kristiania olude kohta väga suur summa oli, oli detektiivile mehe ärevus täiesti arusaadav.

Ruttu võttis ta kübara ja kepi ning lah-

Krag nimetas oma nime, sell avas leti-
ukse ja palus teda kontoris, kus teda äri-
omanik ootavat.

Kui Krag väikesse, elegandilt mööblis-
tatud tuppa astus, sai ta tähelepanuvääriva
esinemise tunnistajaks.

Kirjutuslaua ees istus vanem, keskmistes
aastates härra, kel kena, õilis nägu ja kelle
juuksed oimukohtadel juba olid hallid.

Mees oli väga kahvatu, ja kerge närvide-
tants ta silmade ümber teatas, et ta oli
väga suure ärevuses. Rahutult mängisid ta
sõrmed paberinoaga, mis oli oksideeritud
hõbedast. See oli äri omanik.

Tema kõrval seisis ta abiline, tema mõni
aasta noorem vend. Temalgi oli väga süm-
paatne välimus ja nägu, kuid ta ei näinud

olevat nii erutatud ja närviline, vaid näis asja võtvat palju rahulikumana.

Nahksõhval nende taga istus keegi noormees, kes ägedasti nuttis. See oli umbes kakskümneandviisi aastat vana. Tema riietus ei olnud eriti elegantne, kuid sel ei puudunud ka need väikesed peensused, mida väikest palka saav ärisell enesele igatahes võib lubada.

Krag, kes kui väga terav tähelepanija sekundi jooksul kõik üksikasjad oskas tähele panna, kui need teda huvitasid, märkas noore mehe ühel saapal otsekohe talle lähedal üht vaevalt nähtavat plekki. Peale selle nägi ta, et mehe kuuevarrukad äärest väga ära olid kulunud.

Vahetpidamatult nuuksuv noormees istus kõssivajunult, taskurätt näo ees. Ta näis olevat nii vilets ja õnnetu, et Krag tema vastu kohe kaastunnet tundis. Muidugi oli see mees asjaga seotud, arvas ta eneses — võib olla koguni ise varas?

Vanem Monsen tõusis ja astus detektiivijuurde.

„Tunnen teid,“ ütles ta, „ja ma rõõmustan, et tulite nii ruttu. Jutt on siin suurtest väärtustest . . .“

„Kuidas ütlesite 30.000 kroonist,“ tähendas Krag.

„Jah, vähemalt nii paljust.“

„Sularahas?“

„Ei, juveelides. Meilt varastati kolm pärlikeed, millel on vähemalt see väärtus.“

„Millal pandi vargus toime?“

„Mõne minuti eest. Või ütleme: poole tunni eest.“

„Noh, see on ju oivaline, siis ei või varas veel väga kaugel olla.“

„Ma kardan,“ ütles noorem Monsen vahele, „et vargad juba on üle kõigi mägede.“

„Teie ütlete, vargad? Neid on siis mitu?“

„Jah, kas on neid kaks, kes pääsesid, või on neid ainult üks, ja sel puhul oleks ta meil juba käes.“

„Teie arvate,“ ütles Krag, vaadates nutvale noorele mehele, „et see siin võiks varas olla?“

Noormees nuuksatas metsikult ja varises täiesti kokku.

„Vaene poiss,“ ütles vanem Monsen ja ohkas, „mina seda ei usu.“

„Mina ka mitte,“ arvas noorem. „Meil pole ju õieti iial põhjust olnud härra Vindingiga mitte rahul olla.“

„Noh, siis asja juurde,“ ütles Krag ja võttis oma märkmiku taskust. „Kui tahame midagi saavutada, enne kui õhtune rong ära sõidab, siis peame tegutsema ruttu. Kui-

das sündis vargus? Kas ladusse murti sisse?“

„Ei. Ehk on kõige parem, kui härra Vinding asjakäiku ise kirjeldab.“

Noormees tõusis ja püüdis rahustuda.

„Kui kaua olete siin teenistuses?“ küsis Krag.

„Ligi kolm aastat.“

Krag vaatas peremeestele, kes ta pilku mõistsid.

„Jah,“ ütles noorem, „härra Vinding on kõik see aeg olnud laitmatu ja meie ei kahelnud kunagi temale suuremaid ülesandeid ja väärtusi kätte andmast.“

„Kui kõrge on teie palk?“

„125 krooni.“

„On teil kellegi eest hoolitseda?“

„Ei.“

„On teil võlgasid?“

„Ei. Tulen oma palgaga väga hästi välja. Puudust mul ei ole ja minu vajadused on nii väikesed, et olen isegi juba pisut kokku hoidnud. Mul on hoiuraamat 2000 kroonile, mida tahtsin kasutada puhkusreisiks.“

„Küll me vaatame seda kõik veel järele,“ ütles Krag märkmeid tehes.

„Palun, tehke seda. Kõik, mis ütlen, on sula tõsi.“

„Hea küll, kuid nüüd jutustage vargustest.“

„Umbes tunni aja eest helises äritelefon.“

„Kas äril on vaid üks telefon?“

„Ei, neid on meil kolm, üks ladus, üks äris ja üks kontorisis.“

„Ja igal telefonil on oma traat?“

„Jah.“

„Ja see oli küll äritelefon, mis helises?“

„Jah. Kuna mina parajasti aparaadi lähedal seisin, siis läksin ja vastasin. Oh, et ma sel hetkel oleksin viibinud mujal!“

Jällegi tahtis ta sattuda meeleheitelisele puhangusse, kuid Krag katkestas ta jutu, küsides:

„Vististi oli see mõni tellimine?“

„Jah, see tähendab, õieti polnud see tellimine, vaid paluti valikut pärlikeedest.“

„Nii! Ja mis nime ütles telefonierija teile?“

„Väga peene nime. Ooberstleitnant Dovre.“

Krag jäi kuulutama.

„See rikas ohvitser? Parajasti täna kõnelevad tast ajalehed midagi.“

„Jah, sellest kõnelesime meiegi praegu,“ ütles noorem Monsen ja avas ühe „Avisen'i“ numbri. „Kuulge, mis siin seisab: Ooberstleitnant Dovre, tuttav rikkaima mehena linnas, on täna Trondhjemist tulles jõudnud pealinna. Nagu kuuleme, tahtvat ta kahe

nädala pärast siin kammerherra Gustav Vinteri tütre preili ldaga pulmad teha.“

„See annab mõelda,“ ütles Krag ja märkis ajalehe numbri ja nime üles. „Jatkame, noormees!“

2.

V a l e o o b e r s t l e i t n a n t ?

Noormees, kes nägi, et detektiiv ainus oli, kes teda selles piinlikus seisukorras võis aidata, pistis nüüd taskuräti taskusse ja hakkas teateid jätkama.

„Telefoneerija ütles enese olevat ooberstleitnant Dovre, ja kui ma ta tuntud nime kuulsin, siis olin loomulikult eriti viisakas ja küsisin, millega teda võin teenida.“

„Tahaksin oma pruudile osta pärlikeed,“ ütles ta; „saatke mulle, palun, mõned neist kohe valimiseks. Olen Euroopa hotellis.“

„Mis hinnalisi?“ küsisin.

„Noh,“ ütles tema, „seda ei tea ma täpselt määrata. Võite mulle saata mitu kaheksast kuni kümnetuhande kroonini.“

„Teen seda kohe,“ vastasin.“

Tema helistas ära. Kuna jutt oli väga suurest tellimisest, siis pöördusin kohe pere-mehe poole ja jutustasin temale sellest...“

„Tema tuli minu juurde,“ ütles nüüd noorem Monsen, „ja kuna minul alati on sissejuurdunud umbusaldus telefoniliste tellimiste vastu, mis on antud kallide ehteasjade peale, siis palusin härra Vindingit kõige esmalt Euroopa hotellist järele küsida, kas ooberstleitnant Dovre tõesti seal elab. See mees on ju nii rikas, et kogu oma ladu võiksime tema kätte usaldada.“

„Noh, ja siis?“ küsis Krag. „Ja teie helistasite siis hotelli?“

„Ja küsisin uksehoidjalt, kas ooberstleitnant Dovre nende hotellis elab.“

„Jah,“ vastas see, „aga temaga ei saa sel hetkel kõneleda.“

„Milline tuba tal on?“ küsisin ma.

„Toad nr. 43 ja 44,“ vastas tema.

„Ma teatasin seda peremehele, mis peale see kolm pärlikeed 30.000 krooni väärtuses välja valis.“

„Mul oli õieti nõu olnud ise hotelli minna,“ segas ennast noorem Monsen jälle jutu vahele. „Aga kuna ma parajasti olin seotud ühe teise ostjaga, siis jätsin asja härra Vindingi hoolde. Ma ju teadsin, et ta on tark, osav müüja, keda me tingimata usaldasime. Aga et igaks juhuks võimalikult ettevaatlik olla, küsisin temalt, kas ta ooberstleitnandi ka ära tunneb, mis peale ta mulle vastas, et ta teda veel iial ei olla näinud. Siis kirjeldasin ma teda talle kui pikka härrat, kes

kannab suuri blondvurrusid, mille otsad hoolikalt on ülespoole keerutatud.“

„Jah, ja täpselt selline ta oligi,“ ütles Vinding vahele.

„Mina ise pakkisin valitud keed väikesse karpri,“ jätkas Monsen. „See karp kandis kirjakarbi kuju ja teda tarvitasime alati valiksaadetiste saatmiseks. Sellega läks härra Vinding hotelli. Ja nüüd jutustagu ta ise jälle edasi.“

„Hotelli jõudes kohtasin kõige esiti uksehoidjat ja palusin teda mind ooberstleitnandile teatada.“

„Kas olite teie see, kes ennist helistas?“ küsis tema.

„Jah,“ vastasin mina.

„Noh, ma ütlesin teile juba, et praegu ooberstleitnandiga kokku ei saa.“

„Aga tema ju katsus minu siia.“

„Seda ei tea ma mõelda. Aga ma küsin järele.“

Ta läks üles hotelli, tuli mõne minuti pärast tagasi ja küsis:

„Kas tulete Monsen ja Komp. juveeliärist?“

„Ja muidugi!“

„Noh, siis tahab ooberstleitnant teid vastu võtta. Palun järgige mulle.“

Uksehoidja saatis mu üles tuppa nr. 43. Keegi härra, kelle välimus täpselt vastas peremehe kirjeldusele, avas ukse ja ütles, kui karpri minu käes nägi:

„Noh, see on ju ilus. Palun, astuge tuppa!“

Uksehoidja lahkus, ja mina astusin tore-dasse hotellituppa.

Üllatudes märkisin nüüd, et ooberstleitnant polnud üksipäi. Toolil istus keegi üpris ilus noor daam. Mina oletasin kohe, et see ta pruut on, ja tema kinnitaski seda, öeldes:

„Ida, siin on käskjalg juveeliärist.“

Preili tõusis uudishimulikult ja näis olevat säravalt õnnelik. Nii ilusat naist pole ma veel iial näinud. Ma panin karbi lauale, avasin ta tähevõtmega ja esitasin neile keed.

„Oi, kui tore! Kas ma neist ühe täiesti omale saan?“ hüüdis preili.

„Vali ise,“ vastas ooberstleitnant. „Kuidas meeldib sulle see siin? Või siin see?“

„Oh,“ hüüdis preili, „siin on valik raske. Nad on kõik kolm ühesugused ilusad.“

„Noh, proovime neid sinu kaelas.“

Ja ta pani ühe kee teise järele preilile kaela. Nad naersid ja naljatasid ega hoolinud põrmugi sellest, et mina ootasin ukse kõrval, millise kee nad valivad. Viimaks olid daamil kõik kolm keed kaelas; ta as-

tus peegli ette ja ooberstleitnant ütles naeratahes :

„Leian, et nad sulle üheskoos kõige paremini sobivad. Võtame nad kõik.“

„Ei ühelgi tingimusel! Mina võtan siin selle, millel on plaatalukk.“

Nad lobisesid ja naljatasid veel tüki aega nagu õige pruutpaar kunagi.

Siis sirutas daam äkki käed välja, muutus näost tuhakarva ja vaarus. Ta oleks maha kukkunud, kui ooberstleitnant teda ei oleks kinni püüdnud.

„Mu Jumal, jälle minestus!“ hüüdis ta. „Vaene väike, rõõm ärritas sind liiasti!“

Siis hüüdis ta mulle, et toogu ma ruttu vett, ja kuna ma nii õilsa ja rikka ostja vastu võimalikult vastutulelik tahtsin olla, siis jooksin toas ringi ja otsisin veenõud.

„Siin ei ole vett,“ vastasin ma.

Siis sai kõrge härra vihaseks.

„Lollpea!“ ütles ta. „Muidugi on vesi teises toas — magadistoas!“

Ta osutas uksele ja mina ruttasin sinna tupp. Sel hetkel ei mõtelnud ma juveelidele. Kuidas võisingi ma nii kõrgete härraste vastu umbusaldust tunda. Ja kahtlust, et nad need ei ole, kelleks endid nimetasid, ei tulnud mulle meeldegi.

Ooberstleitnandi magadistoast leidsingi siis veenõu, mis talle ulatasin, ja tema pritis veega daami nägu. Vaheajal oli ta oma pruudi asetanud sohvale. Märgates mind seal kõrval vaatamas, pööras ta ägedasti minu poole ja käratas :

„Mis te siin seisate ja meid vahite? Milline taktitus! Kas teie ei tea, et see daam on minu pruut? Minge seniks magadistuppa, kuni ma teid kutsun!“

Ta sõnad olid karedad ja ta silmad välkusid, nii et ma kartlikult ta käsu täitsin. Tema pani ukse minu järele kinni.

Kui ooberstleitnant kümne minuti järele ikka veel ei avanud ust ja mind ei hütüdnud, jäin ma rahutuks. Mitte et ma oleksin tundnud kahtlust, aga igatahes on see kummaline tunne, kui tead, et uks seisab sinu ja 30.000 kroonise väärtuse vahel, mille eest sa oled vastutav.

Sellepärast läksin ukse juurde kuulama, kuid ei kuulnud vähematki häält. Nüüd alles minus ärkas kahtlus, et siin asi ehk kuidagi korras ei olnud.

Ma koputasin, ent keegi ei vastanud.

Ma koputasin kõvemini ja ikka kõvemini, kuni viimaks sõrmekondid veriseks läksid. Kuid vastust ei tulnud. Siis hüüdsin ma :

„Härra ooberstleitnant, kas tohin nüüd tulla?“

Kuna ma nüüdki vastust ei saanud, siis tahtsin ust avada, ent siis selgus, et uks seest oli lukustatud.

Esiti olin ehmatuses kange. Kuid varsti toibusin jälle ja põrutasin kõigest jõust ukse pihta. Kuna see ei aidanud, jooksin kella juurde, kuid nägin, et elektri kella juhtmed mõni sentimeeter pealt poolt nõopi olid läbi lõigatud. Nüüd teadsin, et olin kelmide ohvriks langenud. Minestus ja kõik muu oli olnud vaid veiderdus.

Mis ma pidin tegema?

Tuba oli uksehoidjast kaugel. Naabrus-tubades ei olnud arvatavasti kedagi, sest muidu oleksid nad minu lärmi juba ammu kuulnud.

Mulle oli tähtis, et nii ruttu kui võimalik hotellist pääsen. Nii siis karjusin appi ja põrutasin vihaselt uksele. Kuna seegi ei aidanud, lõin katki aknaruudu nii et tükid õue lendasid.

See aitas viimaks. Igalt poolt jooksid inimesed kohale.

Ent nüüd tuli uus takistus. Teistel oli nüüd sama raske tupp saada kui minul välja.

Kuulsin väljas uksehoidja häält. Tema küsis, mis kära see on.

„Minult on juveelid varastatud,“ vastasin ma. „Kuulete, juveelid varastati minult!“

„Aga kust te siis sinna sisse saite? Härra ooberstleitnant on juba ammu läinud.“

„On ta hotellist lahkunud?“

„Jah, sõitis minema.“

„Oh Jumal! Kas ta teda enam kätte ei saa?“

„Olete hull!“

„Laske mu välja!“ kisendasin ma. „Laske minu ruttu välja! Minult varastati 30.000 krooni!“

Nüüd viimaks taipas uksehoidja, et asi tõsine oli, ja ruttu avati uks. Nagu hull tormasin ma korridorist ja trepist alla tänavale. Aga ooberstleitnanti polnud näha kusagil.

Ma tulin halli tagasi ja vajusin kokku, nagu kättesse peites. Uksehoidja nõudis minult juhtumi kohta seletust, lobises vahetpidamata ooberstleinandist.

„Aga praegu varastas ta minult keed,“ ütlesin ma. „Kolm pärlikeed 30.000 krooni väärtuses.“

„Oberstleitnant?! Noh, te olete vististi hull!“

„Tema ei olnudki ju ooberstleitnant. Tema oli üsna alatu roimar, ja noor daam oli ta kaassüüdlane. Kas teate, kuhu nad põgenesid?“

Ei, seda ta ei teadnud. Nad olid autoga

ära sõitnud, autoga, mis neid hotelli ees juba pool tundi oli oodanud.

Nüüd taipasin, et siin midagi teha polnud, ja läksin telefoni juurde asjast pere-meestele teatama.

„Ta rääkis minuga,“ jatkas nüüd Monsen noorem, „ja kui ma asjast kuulsin, lasksin uksehoidja telefoni juure tulla. Vindingile ütlesin, et ta telefoniruumis minu poolt uut teadet oodaku. Uksehoidjale seletasin ma siis lühidalt, et ma tema ja hotelli selle eest vastutavaks teen, et meie teenija, kes praegu telefoneerinud, hotellist ei lahkuku, enne kui ma talle isiklikult järele tulen. Sellest sai uksehoidja aru. Mina võtsin kohe auto ja sõitsin hotelli, kus ma härra Vindingi meeleheitlikus meeleolus leidsin. Tema olek laskis ju oletada tema süttust, aga niisugusel puhul tuleb arvestada ka näitlejatalendiga.“

„Muidugi,“ vastas Krag. „Noh, ja mis tegite edasi?“

„Läksin uksehoidja saatel ooberstleitnandi elutuppa. Härra Vindingi andsin ma mitme hotelliteenija valve alla. Kuni üksikasjad mulle olid tundmatad, tahtsin igal juhul tema isikus kindel olla. Üleval leidsime tühja karbi, milles ehted peitunud, kuid ei midagi muud, mis oleks võinud osutada roimarite jälgedele.“

„Kas paar siis mingisugust reisisasja polnud maha jätnud?“

„Ei, mitte vähematki, ja kui ma uksehoidjale selle kohta oma imestust avaldasin, vastas ta, ooberstleitnant tulnud parajasti ja ta pakid olla vaksalist alles toomata. Nüüd sõitsin ma härra Vindingi seltsis tagasi ärisse, kuhu teie kohe pärast meie saabumist jõudsite, sest et mu vend teile oli telefoneerinud. Muud ei ole mul teile teatada.“

„Teie olete aga ühe väga tähtsa asja unustanud,“ ütles Krag.

„Ja see oleks?“

„Auto.“

„Milline suto?“

„Noh see, milles paar põgenes. Uksehoidja oli talle ju seletanud, et härra ooberstleitnant autos ära sõitis. Kas teie ei küsinud, missugune see oli?“

„Ei, seda ma ei küsinud. Aga uksehoidja teab seda kindlasti.“

Krag läks telefoni juurde ja palus hotel-liga ühendust.

3.

Mis pärast oli Krag niirahulik?

„Siin Krag,“ ütles ta, kui uksehoidja telefoni juurde tuli, „Jutt on vargusest. Kas

võite mulle öelda, milline oli see auto, millega vargapaar põgenes?“

Uksehoidja, kes eelmistest juhtudest detektiivki kummalisi küsimusi juba tundis, vastas:

„Seda ma palju tähele ei pannud, aga kindlasti tean ma, et ta oli punane.“

„Harilik sõiduauto siis?“

„Ei, taksomeetrita auto. Kuus- või seitseteist hobusejõudu, väga elegantne, roheliste polsterdatud nahkistmetega.“

„Kes teda juhtis?“

„Vanem väike autojuht. Tema nägu ma selgesti ei näinud, kuna ta kandis auto-prille. Kui ta ette sõitis, palus ta mind ooberstleitnandile teatada, et auto kohal on.“

„Mis siis kell oli?“

„Pisut üle viie. Umbes veerantundi enne juveelidega tuleva noore mehe tulekut.“

„Kas ooberstleitnanti nägite, kui ta hotellist lahkus?“

„Nägin; vahetasin temaga isegi mõne sõna.“

„Mis ta teile ütles?“

„Et tuleb tunni pärast tagasi.“

„Kas ta ei leidnud olevat kummalise, et juveelidega mees hotellist veel ei olnud lahkunud?“

„Üskusin, et ta on juba lahkunud.“

„Millal jõudis ooberstleitnant hotelli?“

„Kell 12 lõunal Trondhjemi rongiga.“

„Kas teda varem tundsite?“

„Tundsin. Tundsin ta kohe jälle ära.“

„Aga nüüd taipate, et ta oli maskeeritud roimar?“

„Seda küll.“

„Mis ütles ta tulles?“

„Esitles ennast ooberstleitnant Dovrena ja nõudis kaks tuba. Siis andis ta mulle oma kohvri raudteetähe, lisas aga, äratoomisega polla ruttu, see võivat sündida isegi alles järgmisel päeval. Tema oli väga tore-dasti rõivastatud ja mina ei kahelnud hetketki, et ta see ei olnud, kelleks ennast nimetas. Pealegi tõi ajaleht tema tulekust teate. See ütles ka, et ta ootab oma pruuti. Sellepärast uskusin, et kõik on korras.“

„Millal tuli ta pruut?“

„Pool viis.“

„Tuli ta autoga?“

„Jah, sama punase autoga, mis nad pärast ära viis.“

„Ja sama autojuhiga?“

„Jah.“

„Kas panite tähele auto numbri?“

„Ei. Mul polnud ju põhjust seda tähele panna.“

Veel mõned küsimused esitas Asbjörn

Krag talle, jõudmata mõistatuse lahendamisele sammugi lähemale.

Mõlemad Monsenid ja Vinding olid tema kõnet uksehoidjaga põnevalt kuulanud ja Krag oli hulga märkmeid teinud oma märkmikku. Enne kui ta oma uuringut jätkas, pööras ta noorema Monseni poole:

„Teise kahtlustate siis oma ametnikku?“

„Jah, kuigi vastumeelselt. Aga te peate tunnistama, et meil sellisel puhul õigus on igatühte kahtlustada, kel selle looga tegemist oli. Peremees ei tohi oma teenijaid iial pimesi usaldada, kui asja seisukord on selline.“

„Õige küll. Aga millisel viisil, usute, võiks teie teenija roimast osa võtnud olla? Kas arvate teda vargaks?“

„Mina ei usu midagi. Aga ma ei pea midagi ka võimatuks. Võimalik, et ta on kaasrüütlane.“

„Millele te selle kahtluse toetate?“

Noorem Monsen oli vastuse andmises silmanähtavalt pisut kohmetu.

„Arvasin, et kõik, mis ta meile jutustas daami minestusest jne., võib olla vaid luule.“

Et ta tõesti mõlemate petistega seisab ühe mütsi all, et hiljem saaki üheskoos jaotada.“

„See oleks ka ainus võimalus,“ ütles Krag.

Noor mees vaatas talle kohkudes otsa.

„Teie peate ka meeles pidama,“ jätkas Monsen, „et Vindingi telefonikõnet hotelliga äris muidu keegi ei kuulnud.“

„See pole sugugi otsustav asiolu, vaid on ainult lihtne juhus.“

„Muidugi. Aga ta võib ometi kahtlust toetada. Aga nagu öeldud, ma ei tohi uskuda, et härra Vinding . . .“

„Seda te ei peagi uskuma,“ katkestas Krag ta jutu, ise selle juures tähelepanelikult silmitsedes noort meest, „sest mina tahan teie ees vastutada, et ta süütu on.“

„See rõõmustab mind,“ ütles nüüd vanem Monsen ja patsutas Vindingile õlale; „see oleks ka vali asi, kui ma nüüd peaksin tundma umbusaldust inimese vastu, kes juba aastaid minu äris teenib ja kellest ma seni vaid head teadsin ütelda.“

„Vastutada, vastutada,“ pomises noorem Monsen pisut tusaselt. „Kui sel vastutusel peab olema mõnesugune tähtsus, siis peate seda ka tõenduste varal suutma toetada.“

Krag vaatas kella.

„Aeg on kallis,“ ütles ta. „Võiksin teile anda nii mõnegi tõenduse oma oletuse kinnituseks, aga teie peate andestama, kui ma seda ei tee. Mul on igaks minutiks tähtsaimaid toiminguid ja neid ei või ma raisata.“

Ja nii tahan ma nende tõenduste asemel, ehk küll hulk asju noore mehe vastu räägivad, kõik oma autoriteedi, lugupidamise ja hea nime detektiivina kaalule panna. Kas aitab sellest?“

Härra Vinding heitis Kragile tänuliku pilgu. Noorem Monsen aga vastas pisut tusasena:

„Täna, sellest aitab. Sest detektiiv Kragi sellise sõna juures ei julgeks küll ainuski inimene Kristianias enam kahelda.“

Krag tegi, nagu ei oleks ta seda pistet mõistnud, ja jätkas:

„Nii oleme siis ühel nõul. Ja nüüd on jutt huvitavast tõsiasiast, et üks kelmipaar teie juveelidega, mis on väärt 30.000 krooni, plehku on pannud.“

Nad on põgenenud autos, millel 16–17 hobusejõudu.

Sellest autost teame, et ta oli punane ja polstritega.

Punast värvi saab kergesti üle värvida, istmed lasevad endid pöörda ja on siis kas mustad või punased.

Ja mis puutub sõitjaid, siis pole meil aimugi, millised nad tõesti olid.

Nii seisame tõsiasi ees, et vargad on pääsenud, et meie ei tea, kes nad on, ja missugused nad on ja kuhu poole nad on põgenenud.

Nad võivad nüüd juba kaugel olla, kauget linna piiridest, aga nad võivad endid ka linna labirindis peita nagu kaks õmb-lusnõela heinakuhjas.“

„Jah, see on küll võimalik,“ arvas peremees. „Aga kuigi meie äri on hea ja sooliidne, 30000 kroonine kahju pole ometi väike asi.“

„Muidugi,“ vastas Krag ja tõsis, „ja sellepärast peame püüdma roimareid tabada.“

Detektiiv võttis kübara.

„Teie lähete nüüd küll hotelli?“ küsis noorem Monsen.

„Kuhu hotelli?“

Teine silmitses teda üllatunult.

„Noh, muidugi Euroopa hotelli, kus kelmid elasid.“

„Mis peaksin seal tegema?“

„Järele vaatama, ka vale ooberstleitnant midagi maha on jätnud, pabereid, näpujälgi, sigarituhka. Harilikult ju toimivad kõik detektiivid nõnda, eks?“

Krag naeratas.

„Näen,“ ütles ta, „et olete detektiivide toimingutest lugenud vaid romaanidest.“

„Siis lähete küll vaksalisse?“ küsis noorem Monsen ikka suurema ärritusega.

(Järgneb).

Arsti elamused metsikus läänes.

Ameerika kirjanik **Jane Lynn.**

Kui Austin, Teksase pealinn, veel tänapäevalgi pole eriti vallutatav, siis oli ta seda möödunud sajandi kaheksakümnendail aastail seda veel vähem, mil noor doktor Geoffrey Lynn oma noore abikaasaga, kes ühtlasi oli tema assistent ja õppinud haigevavitseja, sinna elama asus.

Me olime enestele ostnud kivimaja, enese seal sisse seadnud ja unistasime nüüd minu mehe laialdasest praktikast, mis meile pidi andma võimaluse mõne aasta pärast täidetud rahakotiga kodumaale tagasi minna. Praktika ulatuse poolest täitusid meie unistused juba poole aasta pärast; see oli tol ajal juba nii laialdane, et tihti pidin nädal aega üksipäi kodus viibima, kui mu mees oma patsiente külastas. Neid oli küll ainult kolm, ent nad elasid vähemalt viiskümmend miili linnast kaugel oma ilmast lahutatud farmides, kuhu võidi ligi pääseda vaid hobusega ja läbipääsmatuil teil. Meie lootuste rahaline külg oli veel vähem lubav, jah, mina leidsin üllatudes, et mulle majapidamise raha seda vähem saabus, mida kaugeimal mu mehe patsiendid elasid. Mõni aasta hiljem ei leidnud ma selles enam midagi eriskummalist, nagu ma üldse võõrdusin hämmastusest ja üllatusest. Sest kui me oma kolmeaastase tegevuse kestvusel seal ka mingisugust rikkust ei suutnud koguda, siis kogusime seal ometi suure hulga kogemusi, nende hulgas mitmed otse naljakad, nagu seda mujal arstipraktis enesega vaevalt kaasa toob. Ja neist tahan täna siin pajatada.

Minu mehe patsiendid olid kaht liiki: need, kes teda palju kõrgemalt ei hinnanud kui indiaani rohumeest, ja need, kes uskusid, et tema arstlikel kunstil polegi piiri. Arvamused vaheldusid ka, selle järele, kas inimesed said terveks või ei saanud; sest kui keegi suri, siis oli süüdlase muidugi arst, kes, kui temast oleks võidud lugu pida, oleks pidanud tegema terveks lapse, kes „vaevalt kaks tundi oli surnud,“ nagu kord tähendas üks vana indiaani-eit, kes oma lapselapse oli toonud minu mehe juurde.

See covboygi, kes ühel hommikul oma hobuse sidus maja ukse külge, meie einelaua juure astus ja oma kää lahkesti „Hallo, old girl, nüüd näita kord, mis oskad!“

üteldes minu õlale pani, pidi raskesti pettuma. Ettevaatlikult võttis ta oma punasest kaelarätist selle nurgasse sõlmitud iseäralise eseme, pani selle laual tühjale taldrekule ja jutustas pikalt-laialt, et keegi nurjatu mees temal möödunud nädalal kakeluse juures ta pahema kõrva maha lõiganud. Siin see olla ja minu mees õmmelgu selle talle jälle külge.

Kui me talle suure vaevaga püüdsime selgitada, et see ei lähe, kui tahetakse juba mädanemismärke osutavat kehaosa jälle vanale kohale asetada, siis ta seda esiti ei uskunud, vaid ütles, mõnest dollarist ta selle juures ei küsivat. Aga kui minu mees selle juurde jäi, et ta tema soovi täita ei saa, võttis paks ratsanik oma kõrva taldrekult, mässis selle ettevaatlikult jälle rätiku nurka ja kinnitas, nüüd teadvat ta, et kõik arstid väärivat oksatõmbamist, ning läks haavunult. Olime kindlad, et see mees iial enam tihkti arsti elus ei külasta.

Minu ülesannete hulka kuulus ka meie apteegi valitsemine. Mul oli luba minu mehe äraolekul isegi ritsinuseõli, sööginatronit, baldriani ja teisi süütuid rohtusid müüa. Sellepärast ma ei imestanud, kui ühel päeval ilmus keegi mees, vana raudpott käes, ja minuga nõudis kokkusaanist. Mina tulin toast ja küsisin, mis ta soovib.

„Mis maksab teil kolera?“ küsis tema rahulikult.

Mul avanes suu ja suurdusid silmad. Kui oleks nõudnud laiбаровsua või pulbristatud skorpione, ma ei oleks olnud eriti hämmastunud, seda juhtus tihti. Aga kolera? Ja mis tarvis?

„Nojah, kolerat, nii umbes kümne isiku tarvis. Kelle jaoks, sellega pole teil pistmist,“ täiendas ta armastusväärselt.

Minu teatele, et ma kahjuks seda rohtu ei pea, sai ta pahaseks ja küsis, kas mina arvavat, et tema oma aja on varastanud. Ajalehes ju seisvat, et kolera müügil olla. Nende sõnadega näitas ta mulle üht põlisvana ajalehte, mis mingisugusel saladuslikul kombel oli tee leidnud rohtlaande. Selles teatati, et Robert Kochil olla õnnestunud kasvatada kolerapisilaid, ja selle juurde tähendas leidlik reporter, et nüüd varsti ja vististi iga soovitud haigust võidavat osta.

Sellepärast oli see mees kaheksa tundi kestva ratsasõidu linna ette võtnud, aga kellele ta koleraat õieti tahtis viia, seda pole ma tänini kuulnud.

Kõige arstikunsti kõige veendumumgi vihkaja jääb taltsaks, kui ta saab hambavalu. Sellepärast olid, eriti esimestel aastatel, meie kõige sagedamad küllastajad patsiendid, kes tahtsid lahti saada haigest hambast ja oma abinõudest juba olid pettunud.

Üks neist patsientidest tahtis asja põhjalikult parandada. Tema oli enesel kord juba lasknud ühe hamba välja tõmmata ja pool aastat hiljem oli pidanud jälle tulema dr. Lynni juurde, kui tal oli ilanahapõletik. See pahandas meest väga. Niipea kui haige hammas välja tõmmatud, küsis mees, mis see maksab. Siis luges ta suhu jäänud hambad üle — neid oli kakskümmend — pani kümme dollarit lauale ja soovis, et arst kõik ta hambad suust välja tõmbaks. Sest ta olla vandunud, et ennast iial enam elus ei lase haigel hambal piinata.

Dr. Lynn keeldus seda tegemast, sest et kõik teised hambad olid terved. Kirudes lahkus mees. Aga vististi oli ta ometi kellegi leidnud, kes ta soovi täitis, sest umbes aasta hiljem sai mu mees kustki kaugelt segase kirja, milles ennast tookordne patsient nimetas eesliks ja palus temale posti kaudu saata suutäie hambaid, sest et ta hammasteta ei saavat läbi. Paraku oli mu mehel võimata sedagi soovi täita.

Algupärane oli ka, kuidas mõned mehed korraldasid honorariküsimuse, kui nad seda üldse korraldasid. Ühe naise käest, kes mu mehele võlgnes ühe dollari, oli ta maksuks vastu võtnud kalkuni. See teade levines ja nädala jooksul oli meie maja; õu ja aed täis kalkuneid, sest et kõik võlglased nüüd oma võlga tahtsid kalkunitega tasuda. Suure vaevaga suutsime kalkunitelainet sumbutada.

Veel naiivsem oli viis, kuidas ühe farmeri perekond, kelle kaheksakümneaastast vanaema mu mees pool aastat oli arstinud, oma arvet katsus õiendada. Ühel hommikul, kui avastasin majaukse, kukkusin peaaegu maha. Ukse taga seisis laudadest kokku löödud kanderaam ja sellel lebas ühe vana eide laip, mis öösel sinna oli kantud. Õigestkirjutuse vigadest kubisev sedel andis tarviliku seletuse. Sedel oli lühike ja raskendamata igasugusest sentimentaliteedist:

„Vanaema suri eile. Arsti arve on viiskümmend dollarit, niipalju on vanaema ka väärt, sest tal on veel küllalt rasva ja liha. Täna des kvitteerime. Jumal andku talle igavest rahu!“

Tookord väga levinenud ebausust väljudes, et salvid tehakse inimese rasvast, oli pieteediküllane perekord vanaema jäänused määranud tolleks otstarbeks, millega ühtlasi ka honorariküsimus pidi olema õiendatud. Mis oli meil muud teha, kui vana daam oma kulul maha matta ja farmerilt kuluraha kohtuteel nõuda. See mõistetigi välja, aga tasunud ei ole ta seda iialgi.

Kui kõigil neil sündmustel kõvasti küljes on veidrust, siis ei tekitanud elamus, millest ma nüüd lõpuks tahan jutustada, minus ometi vähematki naljatunnet. Minu mees oli maale sõitnud ühele naisele sünnitusabi andma ja võis alles järgmisel päeval tagasi jõuda. Oeksed, kes mu majas teenisid, tahtsid minna ema sünnipäevale ja olid enesetele palunud vaba õhtu, ja nii tuli, et ma õhtul üksipäi kodus viibisin. Ma lugesin lambi juures raamatut ja ei mõtelnudki mingisugusele kartusele.

Kell võis olla arvata üksteistkümmend, kui kuulsin maja ees hobuste kabjaplaginat. Ma ruttasin rõõmsasti akna juurde, uskudes et mu mees on juba koju jõudnud. Väljas valitses pilkane pimedus. Niipalju kui ma aknast langevas tulekumas suutsin näha, kargasid neli meest sadulast ja tõstsid viienda hobuse sadulast maha mingisuguse suure ja raske kaetud eseme; kohe selle järele pörutati majauksele.

Mina avasin akna ja ütlesin meestele, et minu mees pole kodus, vaid tuleb alles homme tagasi. Sellest olla väga kahju, vastati mulle, aga avagu ma uks ometi, neil olla kaasas raskesti haige inimene, kes ometi ei võivat kauemaks jääda hobuse turjale.

Noor, rumal, usaldav inimene, kes ma olin, lükkasin ma riivi ukse eest ja samal hetkel juba lükati minu tagasi ja vastu seinale. Mehed tormasid sisse ja tõid ka kaetud eseme, mida juba aknast olin märganud, kotta. Üks meestest lõi ukse kinni ja lükkas sellele riivigi ette, teine haaras mul käsivarrest kinni ja vedas mu tuppa. Alles nüüd nägin, et meeste näod olid kaetud. Neil kõigil olid kotid peas ja kottide sees silmade jaoks augud. See tegi nende välimuse veidraks ja ühtlasi kohutavaks.

Kus minu mehe ordinatsioonituba ja tema kirurgilised vahendid olla, käratas üks meestest minule, nähtavasti salkkonna juht või ninamees. Siis tõmbas ta, märgates minu pilku akna poole, ruttu revolvri ja ähvardas mind otsekohe maha lasta, kui ma neile tahtvat mõnesugust raskust teha. Värisedes juhatasin ma nad oma mehe ordinatsioonituppa ja näitasin neile kätte ka oma mehe

instrumentidekasti, kusjuures mees mu käevart hetkekski lahti ei lasknud.

„Teie võite operatsiooni juures ometi olla assistendiks?“ küsis juht.

Kui ma eitades pead raputasin, tõstis ta jälle revolvri ja kisendas, ärgu ma valetagu, sest tema teadvat kindlasti, et mina seda oskavat. Mina loobusin vastupanust ja leppisin oma saatusega. Nüüd järgnes kõige eriskummalisem operatsioon, mille juures ma olen seisnud. Kaetud ese paljastati kuni näoni, mis kinni jäeti, ja selles avastus

võtsin juhilt kondisae ja lõikasin haige jala üksipäi maha. Poole tunni pärast oli mees korrapäraselt kinni õmmeldud ja seotud; mul pigistati nelja mehe poolt südamlilkult kätt; siis avati uks ja mõne minuti pärast oli kogu see viirastus öösse hajunud. Kui ei oleks olnud operatsiooni jäänuseid ordinatsioonitoas, ja sinist plekki mu käerandmel, ma oleksin uskunud, et see kõik oli vaid kohutav unenägu. Hommikul, kui ma mees koju tuli, andis ta mulle seletuse. Päev varem oli viis kaetud nägudega meest tun-

Kaluriteküla.

meelemärkuseta mees, kelle pahem jalg puuriks lastud ja osalt juba põletikugi saanud. „Verekihvtitus,“ pomisesin ma. Ainult viivitamata jala mahalõikamine võis mehe veel päästa, ja ma ruttasin kõiki ette valmistama. Kaalul oli ju inimese elu

Kas oli üks meestest arst? Ja miks olid nad oma näo kinni katnud? Minu sellekohasele küsimusele vastati mulle jämedalt: „Pidage suu!“ Varsti teadsin ka niisama, et nad kõik olid võhikud — nii osavuseta oli nende töö ja tegevus. Mina ei jaksanud nende oskamatust kauemini pealt vaadata,

ginud ühte farmi; oli tekki nud äge laskmine, kus juures üks röövleist oli saanud raskesti haavata. Sellest hoolimata ja vaatamata viibimata tagaajamisele oli röövlitel ometi õnnestunud seletamatul viisil põgeneda.

Umbes aasta hiljem oli kord, kui mind kodus ei olnud, ilmunud üks ühejalaga mees ja minu jaoks ära andnud mingisuguse väikese paki. Selles peitus broshiks tehtud Georgitaaler, mille ma olen tänapäevani alles hoidnud mälestusena oma ainsast iseseisvast operatsioonist, kuigi ma ei ole kindel, kas seegi raha pole kusagilt röövitud.

Laseme lahutada.

Ungari kirjanik **André von Kun**

„Ma ei jõua kauemini kannatada!“ ütles mees.

„Minulgi on himu ammu täis,“ vastas naine.

„Misjaoks peaksime siis üksteist veel kauemini õnnetuks tegema?“

„Sul on õigus: misjaoks?“

„Sa annad mulle õiguse?“

„Muidugi. Olen sinu arvamiseaga täitsa peri. Parem juba lõpp teha täna kui homme.“

„Tore! Kahju igast järgnevast päevast.“

„Isegi tunnist.“

„Nii siis laseme endid lahutada?“

„Rõõmuga.“

„Oleme siis ühel nõul.“

„Jah, mu härra. Esimest korda mitme kuu järele.“

„Noh, siis suitsetame rahulikult üheskoos sigareti ja räägime üksikasjad läbi.“

„Palun.“

„Palun, võta sigaret. Vajad tuld?“

„Täna.“

„Arvan, kõige parem on, kui Hans asja oma kätte võtab. Tema olla sellistes asjades väga osav; nimetab teda ju ometi kogu linn abielude lahutajaks.“

„Jah, kui arvad, võiksime ju minna tema juurde. Tema on sinu sõber . . .“

„Vabanda: tema on meie sõber, meie majasõber.“

„Ärme hakkame jälle tülitsema, mu armas. Kardan ainult, et Hans kõik rattad käima paneb, et meie lahutust nurja ajada. Seletab meile nii kaua, kuni jälle pehmeks saame.“

„Mina vististi mitte. Nõuan igal puhul lahutust!“

„Minulgi pole palavamast soovi.“

„Siis on sinu kartus tühine. Kui meil mõlemil on kindel tahe, küll siis Hans näeb, et tema lepitusekatsed on ilmaaegu.“

„Ilus. Millal sõidame tema juurde?“

„Soovitan kohe minna.“

„Oivaline!“ — —

„Teie tahate endid lasta lahutada? Suurepärane, lapsed! Mina ja teie maja teised sõbrad märkasime juba ammu, et asjad ei klappinud.“

„Lubage, härra doktor!“

„Luba!“

„Ja jah, lapsed, väljaspool seisjatel on sellistes asjades alati teravamad silmad.“

Hans pööras sõbra poole:

„Asja enese pärast võin sulle soovida vaid õnne. Ma ei tahaks ju sinu praegusele abikaasale haiget teha, pean aga ütlema, et eneselt tihti olen küsinud, kuidas võimalik on elada koos naisega, kes kogu päeva mõtleb vaid oma riiete ja majapidamise ning köögi jätab täitsa kõrvaliseks asjaks. Teil valitseb alati korratud ja ma ei mäleta, et oleksin teil kord saanud hästi süüa.“

„No noh, Hans,“ vaigistas mees rääkijat, „nii halb ju asi ei olnud, kuidas kirjeldad. Igatahes . . .“

„Igatahes,“ katkestas nüüd naine oma mehe jutu, „saab teil tulevikus vaevalt veel võimalust olema minu korratuse ja köögi üle karta. Ma ainult ei mõista . . .“

„Mina aga mõistsin seda liig hästi, armuline proua,“ ütles Hans veendumuse rinnatoonil, „et teil vähematki lusti polnud oma mehe eest armastusrikkamalt hoolitseda. Kui mees on alkoholik ja kogu linnas põllekütina tuntud . . .“

„Minu mees alkoholik?“ kisendas väike proua. „Mis te õieti mõtlete, et teda nii tahate laimata? Et ta pühapäeviti võtab mõne klaasi veini? Ja põllekütt? Sellest oleksin pidanud ometi minna ka midagi märkama, armas doktor. Ei, ei, ustav oli ta alati, see on kindel. Olete aga ka kena sõber!“

Ilmus büroopreili: „Härra doktor, teid palutakse telefoni juurde. Kaugekõne!“

„Vabandage mind hetkeks!“

Lahutusehimulised jäid üksi. Sekund aega valitses toas vaikus. Mõlemate närvid olid lõhkemisel. Viimaks ütles naine: „Kas sa siis tõesti ei olnud minu majapidamisega rahul?“

„Mis sulle meelde tuleb, laps? Ükski teine naine maailmas ei osanud nii delikaatselt valmistada magushapuid läätse. Ja sinu juustupuding oli otse luuletis; iial ei või ma seda unustada. Pisut korratu olid sa ju alati . . .“

Jah, seda ma märkan. Aga alati oli mul nõu ennast parandada.“

„Siis oleks ka kõik jälle korras olnud.“

„Liig hilja!“

Naine ohkas. Mees samuti. Ja küsis:

„Mispärast õieti liig hilja? Pole ju veel midagi sündinud. Ütleme Hansule eitavalt,

et me endid ei lase lahutada, ja läheme koju. Küll ta teeb silmad!"

"Jah, ta otse lõhkeb. Paremat ta ei vääri. Minu kokakunsti niiviisi laimata!"

"Ja mind, kõige soliidimat abielumeest, nimetada põllekütiks!"

"Sina, mees, on see tõesti tõsi, et sa teisi naisi taga ei aja?"

"Vannun, et ma teistele pole vaadanudki!"

"Mehekene!"

"Naisukene!"

Nad kaelustavad ja suudlevad üksteist. Advokat astub tuppa. Ja muigab nii kummaliselt, see kuri laimaja!

Vana vihmavarj.

Helveetsia kirjanik Martin Herrmann.

Väike rentjee Mergenthin oli tuntud isik maakonna linnas. Igal hommikul ruttas ta väikeste sammudega ja kiiresti oma villast, mis seisis linna idavärava taga, läbi tänavate postile kirjade ja ajalehtede järele ja viis need „Pruuni hirve“, kus ta nad veini juures läbi luges.

Aastad tulid ja läksid, nagu seda kalender ette kirjutab. Rahulikult ja mõtiskledes veetis rentjee Ambrosius Mergenthin oma päevi.

Vahetevahel külastasid teda ta kaks vennapoea ja õepoeg. Esialt tuli harilikult Alfred Mergenthin. Tema oli Dortmundis ühe suure panga osakonna prokurist, sai hea palga ja laskis ennast meelsasti tituleerida „direktoriks“. Tiitlile pani ta erilist rõhku ja ei unustanud seda oma ümbrusele ial tarvilikul ja sündsäl viisil teatamast. Nii siis Alfred Mergenthin, pangadirektor, tuli suvel oma puhkeaja hakul onu juurde, tõi kaasa kingituse, mis kena välja nägi, aga vähe oli maksnud ja millega vanamees õieti midagi ei osanud teha. Tõtt ütelda, härra pangadirektori ei huvitanud see „vanamees“ õieti põrmugi, nagu ta teda nimetas, ometi oli sel „vanal mehel“ oma villa, vististi ka üsna suur varandus, kes võis seda ju teada. . . . Kolm päeva viibis vennapoea Alfred harilikult seal. Oleks heameelega teada tahtnud, kui rikas onu õieti on, aga see oli kinnine ja lukus nagu pangatresoor.

„Tead, onu, sa võiksid mulle kord oma rahapabereid näidata. Võib olla, ehk lasen mõned neist paremaprotsendiliste vastu ümber vahetada,“ ütles Alfred. Ta kõneles harilikult alati pisut paisuva paatosega sügavast kõrist.

Vana Mergenthin muigas kergesti:

„Ei, lase olla! Minul on oma jaoks kül-

lalt. Võin muretult oma poti õlut juua. Mis peaksin ma rohkema rahaga tegema?“

Kui Alfred oli läinud, tuli ta vend Paul, kes oli Berliinis advokaat, ja tema oli sama üllas kui pangadirektor. Aga tema jäi ainult kaheks päevaks, kõneles kutselistest raskustest, tungivatest tähtaegadest ja sõitis Riviera äärde. Hilissuvel ilmus siis kolmas, tema õepoeg Hans Gutland. Tema oli vana Mergenthini ainsa õe poeg, elas kooliõpetajana ühes Vestfaleni väikeses linnas, kasvas kaktuseid, kirjutas artikleid ajalehtedele, luuletas ja taotles veel muidki kunste, mis ta sugulaste arvamise järele leiba ei võinud anda.

Kui ta ilmus, tõi ta onule kaasa kirjanuduslisi uudiseid, kaktusetaimi ja suure kotitäie nalja. Tervelt neli nädalat viibis ta onu juures. Ja neid nelja nädalat ootas Ambrosius Mergenthin rõõmuga kogu aasta. Ja ühes temaga rõõmustas seltsilaud „Pruunis hirves.“

Ühel päeval suri vana Mergenthin rahulikult ja valuta, nagu ta eluski oli elanud vaikselt ja tagasihoidlikult. Kaks vennapoea ja õepoeg istusid pärast ta matust villa kirjutustoas. Notar avas kadunu viimase tahtmise pitsatid:

„. . . vennapoejad ja õepoeg jagagu minu järelejäänud varandus nii, et üks neist saab minu sularaha, mis on kolmkümmend tuhat marka, teine villa ühes krundiga ja kolmas saab minu vihmavarju, mis mulle oli kallis mälestuse. Loodan, et nad jagamises kokku lepivad. Kui asi nii ei peaks olema, siis otsustab seda liisk minu testamendi täitja juuresolekul. Kuna Alfred ja Paul Mergenthinid elavad heal majanduslikul järjel ja on lasteta, siis loodan, et nad minu sularaha või villa ühes krundiga vabatahtlikult Hansule jätavad.“

„Ei mõtlegi sellele,“ sosistas Paul.

„Noh?“ Notar silmitses neid. „Siis las otsustab liisk.“

„Mina protestin,“ müristas Alfred, „sest siis võiksin ju saada varju. Tänan. Panen ette, me müüme kõik ära ja teeme siis sularaha pooleks.“

„Kahju,“ tõrjus notar, „see käib testamendi tegija tahtmise vastu.“

„Siis nõuame testamendi tühistamist,“ hüüdis Paul, ja ta vend noogutas pead. Hansu nägu läks punaseks, nii pahane oli ta.

„Häbi olgu teil! Milline võikus siin tülikseda, kui onu vaevalt maamullas magab!“

„Kas arvad, et rina ennast ühe vana tossi tujust lasen türaniseerida!“ kisendas pangadirektor.

„Härra notar,“ pööras Hans testamendi täitja poole, „mina loobun ja võtan vihma-varju onu mälestuseks.“

„Kas härrad on sellega nõus?“ Vennad noogutasid pilkavalt. „Nii, siis on mul varju omanikule veel üks kiri ära anda. See oli testamendi juures.“

Hans Gutland avas kirja, kahvatas ja lugese valjusti:

„Minu armas Hans! Tundes Alfredi ja Pauli iseloomu, tean, et sina minu truu saatja omanikuks saad. Kruvi käepide lahti ja mis sa sealt leiad, on sinu. Sinu onu Ambrosius Mergenthin.“

Ta käed värisised kergesti, kui ta käepideme lahti keeras ja õõnsusest välja võttis paberi, mille ta ulatas notarile.

„See on depootäht 70.000 Helveetsia frangi peale, mis aastal 1914 Helveetsia rahvuspanka hoiule pandud. Noh, sest võib olla kasvanud ilus summa. Soovin teile õnne, härra Gutland!“

Vint laulap.

60-aastaseks sünnipäevaks naisele **O. Grossschmidt.**

*Vint laulap väikest laulu
ja tsiugub figane,
musträsfas lasep sekka
kä vilef vahvaste.*

*Ja rõõmsalt naaiva vasfa
so lavvalt daalia,
mis veebruaril pandset
ju poffe kasuma.*

*Viil lillikesest särä,
mis kingitustes saif,
kuis kaeda ja kiffä
sa neide illu võif . . .*

*Sääl õdangufsen faivan
vajop alla päiväke:
Kuis naarataden paisfap
ta sulle, lillele.*

*Ma kate käega hoias
jo päivä tagasi:
oh ef ei vajos femä
küll looja konagi!*

*Et selgelt, armsalt paisfas
küll sulle, lillele,
sa tunnes rõõmu pal'lu,
fiis rõõmu tõistele!*

*Nii õfang-päivä paistef
ma sooga rannätä
viil tabas tüki aiqa —
siis eifä pubkama.*

6. IV. 32.

Okapi.

Prantsuse kirjanik René Gouzy Kongost.

„ . . . Mai, juuni . . . november! Seitsetiskümmend kuud viibib ta nüüd juba üksipäi oma teenistuskohal. On vististi aeg teda tagasi kutsuda. Muidu läheb ta täiesti põhja. Vaadake ometi, mis ta kirjutab, Hansen!“

Pead raputades ulatas peamees Vallée, Lindimaaosa komandant, oma adjutantidele, kes oli pikk, kuivetu daanlane ja kandis heleblonde juukseid, plekitatud ja lomitud kirjapoozna.

„Noh, mis te selle kohta ütlete?“

Leitnant Hansen luges kirja läbi. Ta pisut melankoolsest näost lehvits üle väsinud naeratus. Olgu kehitades ütles ta ainult:

„Okapi! On vist pisut segane, see Vanimpe!“

Mõtlikult vahtis ta tühjusse.

Ta oli küll tõesti pisut segane, see Vanimpe. „Mõneks nädalaks“ Kisengesse, just ürgmetsa äärde komandeeritud, oli ta hakanud suurima südidusega maad harima ja kohvi ning kautshukipuid istutama. Esiotsa oli ta palunud oma teenistuse pikendust kuue nädala võrd, siis veel kolme kuu võrra. Mõõdusid need nädalad ja kuud ja siis veel kolm kuud, ja nüüd oli möödunud juba ligi poolteist aastat, ilma et mees oleks näinud ainustki valget ja oleks annud enesest muud elumärki kui iga kuu kohta saadetud aruanne. Pisut umbusklik kapten oli inspeksioonireisil külastanud ka Kisenget ja seal kõik korras leidnud. Vanimpe, kes iial suurt seltsi polnud armastanud, oli kõik see aeg, mil ülemus seal viibis — ja seda oli nädal aega — vaevalt kaks kümmerd sõna rääkinud. Neegrinaiste, neegripoiste, koerte ja ahvide hulgas elades oli ta kõnelemise peaaegu unustanud. Pisut elavamaks muutus ta ainult siis, kui kõneles okapist, kes oli ta igatsuse siht.

Kui kirglik kütt oli ta vandunud, Aafrikast mitte lahkuda, enne kui ta kohvris peitus ühe okapi nahk. Okapi on suur, haruldane ja raskesti kättesaadav antiloobi tõugu loom. Tema tahtis üht okapit ise oma käega tappa.

Peamehele saadetud kirjades palus ta oma palvet kuuekuise pikenduse suhtes edasi toimetada; ta tahtvat jaama korda seada ja isiklikult lõikuse ajal kohal olla. See oleks siis kokku viis aastat teenistust Kongos — kuuskümmend kuud Kongost!

„Ei, seda ma enam kaasa ei tee,“ seletas Vallée. „Kahe nädala pärast saab Vanimpe minu vastuse. Tema peab tagasi tulema, jälle pisut tsiviliseeruma, enne kui laevale läheb, ja siis koju temaga! Kas peab see Vanimpe, pörunud nagu ta juba on, veel kuueks kuuks üksi sinna jääma? Ei, mitte kunagi!“

„Teie võite ta sealt vabastada, Hansen, kui teil seks lusti on,“ jätkas ta kaaslase poole pöördes, kes äkki unistusest ärgates jalule kargas.

Järgmisel hommikul läks korporal Tieba hiiglasuur senegaallane, kes oli selle jaoskonna kuller, Kisenge poole teele, temal oli ri kaasas adjutant Vanimpele, milles sellele käsk anti koht võimalikult pea mustale seersandile üle anda ja hiljemalt kolmekümnendal päeval Lindi ilmuda. Mis puutub pikendusse, siis tulla see edaspidi läbivaatamisele. —

Väikesel kingul, kõik koondatud umbes saja ruutmeetri suurusele ülesharitud maa-lapile ja piiratud okkalistest puudest valmistatud aiale, seisis Kisenge paar onni— Vanimpe kuningriik!

Aia nurgas seisis mingisugune palkidest tehtud vahimajakene, milles tõesti alalist valvet peeti, kuhu kõik teed silma paistsid. Tihti, kui päev lõppema hakkas, läks adjutant Vanimpe sellesse observatooriumisse.

Tema silmade ees avanes lääne pool, niikaugele kui silmad ulatasid nägema, nagu ääretu meri ürgmetsa määratu lehekatus. Kõik rohelise värvi nüansid olid siin olemas. Smaragdrohelise kõrval seisis mustjas virvendus ja muutus siis merekarvaliseks, pruuniks, isegi punakaks. Kaua silmit- ses Vanimpe sellesse saladuslikusse ääretusse.

Siis ta pöördus. Ida pool polnud nii masendav. See maastik ei alistanud nii väga ürgmetsa võlule.

Siin oli ilusatel ohtutel näha Ruwenzooi lumegakaetud püramiid, mida loojuv päike ilustas roosipunaste kiirtega. Need olid õrnad, pehmed, võluvad värvid, millele vastandiks oli läänepoole masendav rohelisus.

See ühelt poolt ilus maastik, teiselt poolt masendav valjus võlus Vanimpet uuesti.

Ohatés ja põhjuse ta surmani kurvana läks ta oma onni tagasi. Kätte jõudnud oli öö.

Kaheteistkümnendal päeval kell 11 enne lõunat presenteeris Tiebo püssi Vanimpe ees ja andis talle kätte pitseeritud kirja, mille ta võttis oma padrunitaskust.

„Mukande de Buona N'deke (kiri orust),“ ütles ta valgele, kes üksluiselt ja tõttamata avas kirja. Juba kaua aega ei olnud Vanimpe Euroopast enam saanud kirja. Ta oli lesk, üksi ja sõbrata. Ja hulk kuid ei lugenud ta enam ajalehtegi.

Ülemuse kiri käes võttis ta istet.

„Kolmekümne päeva jooksul . . . ,“ pomes ta, „Noh, hea küll, saan olema seal. Aga enne tahan saada oma okapi. Ja ma saan ta, maksu mis maksab.“

Ta saatis Tiebo minema ja läks oma onni. Pahaselt heitis ta voodisse ja mõtiskles.

Möödus nädal, ja Vanimpe, kes päev päevast muutus pahuramaks, pidi mõtlema lahkumisele. Ta oli vihane.

Kaheksandal päeval tuli Jackie, vana seersant, kes talle usaldusemeheks oli, joostes ja seletas ;

„Bueri-Bueri, Akkakääbus teab, kus viib okapi, suur okapi. Ta jutustas seda ühele naisteenijale. Nii kõrge . . . ,“ jatkas ta, tõstes oma tätoveeritud käed viis jalga kõrgele.

Vanimpe oli jalule karanud. Hakkas silmanähtavalt kergemini hingama. Seni ei olnud ümbruskonna kääbused talle iial midagi teatanud, kus sellised loomad elasid, kuigi ta nende vastu püüdis hea olla ja neile alati jagas mandiokajahu, klaaspärleid jne., mille vastu nad talle rikkalikult head liha töid.

„Otsi see bueri kohe välja ja too ta siia elavalt või surnult! Kuuled?“ ütles Vanimpe ärevalt seersandile, kes viibimata eemaldus.

Vanimpe vasardas sõrmedega närviliselt lauale. Siis kahmas ta äkki püssi, mis rippus müüriil. Suurima ettevaatusega vaatas ta selle üle, kuna ta käed värisesid.

Ta rahutus kasvas vahetpidamata. Ta jalgutas edasi ja tagasi.

„Viimaks!“ hüüdis ta. „Siia, Bueri!“

Kääbus lähenes umbusklikult, kuid kõrgi ilmega. Ta silmad jooksid toas ringi, kuid ta oliivpruun näonahk jäi liikumatuks.

„Sa oled näinud okapit? Ja jah, tean seda. Mulle teatati sellest. Juhi mind ta joogikoha juurde ja ma annan sulle terve kastitiae pärleid ja muid asju!“

Kääbuse silmad välgatasid hetke. Siis omas ta jälle harilikku ükskõikse ilme ja kehtas õlgu.

„Okapit?“ küsis ta nagu taipamatult. „Okapit? Ei tea!“ ja raputas pead.

Vanimpe pöörutas jalga vastu maad.

Seersant, kes siin metsas juba kaua elanud, arvas vajaliseks vahele segada.

„Tema teab küll, millest jutt on, Buena, aga ei taha ütelda. Ta ei soovi, et valge ta fetishi tapab! See on kindel!“

„Eks me seda näe,“ kisendas Vanimpe vihas kahvatuna. „Nii, ta ei tea, mis okapi on, aga kus see on, küll ta seda teab,“ jatkas ta ja kahmas kääbuse vööst kinni ning kiskus selle lahti.

„Mis see on?“ küsis Vanimpe.

Ilusal, pruunil, tihedate karvadega kaetud nahal jooksid valged ja sinakad triibud, mis särasid metallina. See oli okapinahk, või õigemini tükk okapi nahka.

Kääbus näis esiotsa vihaseks saavat ja oli valmis põgenema. Siis aga valitses ta enast kohe. Külmal ja sõnatult sirutas ta käe välja vöö järele, mis valge mees temale vihaselt jälle vastu sirutas.

„Sa ei taha mulle siis mitte ütelda, kus okapi asus?“ kordas Vanimpe natukese aja pärast, kui ta oli jäänud jälle rahulikumaks.

Uus õlgade kehitus, kuid muud midagi.

„Noh, hea küll,“ ütles Vanimpe. „Jackie, minu piits!“

Kääbus katsus põgeneda, aga valge mehe terasrusikas virutas ta vastu seinat.

„Jackie,“ ütles adjutant, „kümme hoopit esiotsa . . .“

„Aga ainult kergesti,“ lisas ta prantsuse keeli ja tasakesi.

Kaks musta sõdurit hoidsid kääbust, kes neid vihaselt rusikatega tagus. Seersant löi. Juba kolmas hoop avastas kääbuse vere. Kuuenda hoobi puhul heitis ta valgele surnukahvatult kõneka pilgu.

„Aa, nüüd siis!“ ütles adjutant. „Ta otustab.“ Ta oli kääbusele selja pöörnud ja oli näost kahvatu. „Kas räägid nüüd, lonturus?“ küsis ta.

Valusa näoilmega, kuid aitamata sirutas kääbus oma väriseva käe horitsondi poole.

„Kesho (homme),“ ütles ta, „kui päike nii kõrgel on, tulen jälle sinu juurde!“

Ja enne kui keegi märkas, põgenes ta.

„Kinni pidada, kinni pidada!“ kisendas Vanimpe. „Miks lasksite tal põgeneda, lollpead?“ käreatas ta alamohvitserile ja musteile sõdureile.

„Olen kindel, et ta tagasi ei tule. Aga häda talle! Küll ma ta kätte saan. Ja siis . . .“ —

„Buena,“ ütles boy, „Bueri-Bueri on siin!“

See oli järgmisel päeval, kell 2 pärast lõunat, Vanimpe, kes kogu päeva oli vi-

hane olnud ja kirunud, tormas onnist välja. Kõik ta viha oli äkki lahtunud.

„Tema on see, tõesti. Ta on ometi tulnud!“

Peaagu õrnasti võttis ta väikese mehe peenest käerandmest kinni.

„Kas näed seda kirvest, Bueri? Neid ilusaid, punaseid pärleid?“ küsis ta kääbuselt, kes alandlikult oodates ta ukse ees seisis. „Kõik on sinu, kui mul okapi käes on. Mõistad?“

Üheskoos olid Bueri ja valge mees teele läinud. Ei kedagi teist; et okapit mitte araks teha, pidi võimalikult vähe inimesi talle lähenema, oli seletanud kääbus.

Kütid lahkusid jaamast ja jõudsid tumedasse ürgmetsa, mis ainult üksikuid päikesekiiri läbi laskis. Poole tunni pärast jõudsid nad legendikule, kus seisis kääbuste onnid. Naised küpsetasid liha. Ainult hetke peatas kääbus ja küsis midagi ühelt pärismaalaselt. See noogutas.

Vanimpel oli kiire.

„Lähme, lähme, Bueri; sul aega pärastki jutustada. Tule!“

Ja nad jätkasid teed. Pikkamisi õrenes mets. Eemalt paistis puutüvede vahelt valgust. Liaanede võrkki õrenes. Siis jõuti jälle valguse kätte. Kärstusele vaatamata seisatas Vanimpe hetke aega ja hingas puhast, balsamlikku õhku, mis tuli kaugelt mägestikust.

Veel korra rändasid nad. Viimaks pani Bueri sõrme väikimise märgiks suule ja valge lähenes soisest maastikust piiratud kaevandusele, mille ümber kasvas tihe pilliroog. Üsna ta lähedal lendas minema tore flamingo. Tema tiivad maalisisid taevasse punase pleki. Vanimpe vaatas talle, püss käes, järele. Aga ta mõtles okapile ja ei lasknud.

Päike oli juba õige horitsondi lähedal. Tõusis värske tuul. Idataevasse oli tekkinud juba mõni tähesilm. Valitses sügav vaikus. Bueri oli seisma jäänud. Peaagu märkamatu liigutusega osutas ta valgele, et see läheneks. Vanimpe kuulas sõna.

Tema ees seisis kitsas teerada, nagu avar korridor, mille kahelt poolt küljelt loonad läksid jooma ja kus rohi oli maha tallatud. Teeraja lõpul oli nähtav teisel pool muda-loiku veelomp, mis päikese viimaste kiirte all sädeles hõbedana.

„Edasi, Buena,“ sosistas kääbus, „ja mitte kära teha!“

Vanimpe astus teele. Bueri, kelle silmad tuhmilt läikisid, tuli viis sammu tema kannul. Äkki tundis Vanimpe, et tal maa jalge alt kadus. Karjatades kargas ta tagasi, kuid libises libedal kraaviäärel, mis oli kaks meetrit sügav ja kaetud oksadega. Elevantide lõks! Raskesti kukkudes langes ta püssitikuteravaile odadele ja mürgitatud piikidele, mis olid asetatud augu põhja.

Kohutav karjatus läbistas õhu. Jasüdanlõhestav appihüüe: „Bueri, Bueri, siia!“ järgnes.

Vihaste silmadega ja kokku pigistatud hammastega astus kääbus augu äärde. Sõnagi lausumata silmitses ta kaua Vanimpet, kes valust hullununa krampides viskles. Naeratades võttis kääbus ta püssi maast ja sihtis sellega temale. Kuid äkki võttis ta püssi palgelt — ta oli järele mõelnud. Ja ikka veel naeratades pöördus ta tagasi koduteele, vaatamata kordki taha. —

Vanimpe kisa nõrkes aegamööda. Siis, äkki, kustus ta täiesti.

Ja puhtas õhus, mida täitsid suured sääseparved, polnud kuulda enam midagi muud kui pilliroo kahinat.

Kevadehommik.

Jakob Liiv.

*Koit punastab kui kuulaks salajuttu
Ja armukõnet kaugelt päikeselt,
Kui ootaks mõrvoja ehteid lilledelt
Mis uinunud on kastesse ja uftu.*

*Ju tulebki see oodatav nii ruttu,
Kui ihkaks koidu kaissu kirgliselt,
Kes häbelikult põgeneb ta teelt,
Et mitte näha murul kastenuftu.*

*Nüüd fuksatub nii suur kui väefi, kõhna,
Kui oleks kõiki puutnud nõia sõrm,
Meis elustanud metsi, nurmi, hiisi.*

*Kus loodus hingab elustavat lõhna
Ja lillevaibal kattub mulla põrm:
On näha mainasjutu paradiisi.*

Viiul.

Austria kirjanik **Franz Josef Lukas.**

Tema nimi oli vaid Hans. Ta suurtes, sinistes lapsesilmades peitusid tumeda kurbmeele tuhmid varjud. Ta oli alati haiglaselt kahvatu ja hoidus teistest eemale, enesele oma teid otsides, mis teda kandsid kuule ja tähtedele. Öö oli ta öde ja usaldusealune nagu kõigil neil, kes elust haiged on. Hansul polnud sõpru ega sugulasi ja viiul oli ta ainus varandus. Keegi mustlane, kelle lapse elu ta päästnud, oli talle selle tänumeeles kinkinud.

„Viiulid on inimesed,“ oli vana mees talle ütelnud, „ja see siin on tütarlaps. Ole tema vastu hea!“

Ja Hans armastas teda kuni . . .

Neiu nimi oli Tilde. Tema silmad olid sama sinised kui Hansul ja ta juuksed olid blondid. Äkki kaotas viiul oma väärtuse. Hans armastas Tildet ja viiul vaikis tummas leinas. Aga kui kerge tuuletõmme toast läbi hoovas, helisesid viiuli keeled peaaegu kuulmatult.

„Vaene Hans, miks ei küsi sa enam midagi? See neiu ainult mängib sinuga. Kas sa siis ei tunne igavest lugu rikkast lapsest, kes leiab tänavalt porise riidenuku, millega ta mängib kõigi teiste ilusate asjade kiuste, kuni ta saab . . . mõistlikuks. Hans, ole tark, jäta see neiu, tule minu juurde tagasi, mina armastan sind!“

Vanaema loeb muinasjuttu.

Hans ei kuulnud, ta puhkas oma neiu käte vahel ja jõi tema magusatest juustest armunud lehekuupäevade blondi lõhna ja imes tormilikult kuumadelt huultelt ülemaise õnne nektarit. Ilmaaegu manitses teda ta viiul. Hans uskus kindlasti õnnesse ja ustavusse.

Ent ühel öhtul ilmnis talle, et kõik armastus oli pettus. Varjumäng ta neiu toas ilmutas talle seda ja nagu välgust rabatuna kukkus uhke kaardimaja valeõnne põhjatusse sügavusse. „Mööda!“ Vaene linnuke, kelle üks isune öölind omale saagiks valis, vilistas viimases surmakisenduses: „Mööda!“

Kes kõigist inimestest kõrgemal seisab õnnes ja armastuses, langeb oma valus veel sügavamale. Hans nägi enese ees veel vaid üht: surma. Ta istus nüüd oma vaiksuses kambris ja ootas kahvatut kuud. Vilets soovib surmavalgust. Ole tema vastu lahke, kuu!

Siis langesid kuu esimesed, hõbevalged kiired läbi tuhmi akna. Hans tõstis pea ja nägi, kuidas need pehmed vood kaisutasid pruuni katet, mis seisis viiulikastil. Selle all — äkki meenus see talle — magas viiul. Õrnasti tõmbas Hans nüüd katte kastilt ja võttis viiuli kätte. Jumalagajätmiselaul — sest viiul oli talle ustav olnud — surmalaul. Poogen silatas tuntud keeli — kuid

mis see oli? Viiul kõneles ja laulis ja nuttis mitte iialgi kuulnud ingliahälitel. Kuu tõusis veel kõrgemale ja ikka veel laulis viiul. Tol ööl leidis Hans kõige olevuse sügavaima hinge. Kui siis hea kuu oma lohutava valguse viimased kiired kadetseva horitsondi taha peitis, oli Hans oma istmel uinunud ja nägi pikka, imetaolikkund. Viiul oli tal õrnasti kaissus.

Hansust oli saanud kunstnik ja ta nimi ei olnud nüüd enam Hans. Kord — see oli ühes suures linnas — andis ta kontserdi. Kui ta seal mängis, tõstis ta äkki sil-

mad viiulilt ja teda läbistas järsk ehmatatus. Ta nägi kaht sinist neiusilma, mida ta tundis. See oli — magusate juuste blond lõhnõusis üles tema juurde — see oli noorus, kes seal all istus, see oli armastus, kes teda hämmastudes silmitses ja selle juures kahtles, et ta temast oli nii moodi möödunud. Viiul ei kuulunud enam sõna, publik muutus rahutuks — nii vilets mäng suurelt kunstnikult! Ja ikka vahtis ta tarretult ja nagu võlutuna neid neiusilmi. Ja siis äkki nägi ta tumedaid varjusid. Ta sulges silmad, ja nagu sisemisest viirastusest tõusis ta vaimusilmade ette tookordne õö; kuu tõusis ja ta kiired libisesid läbi tuhmi akna ja viiul kõneles ja laulis, jutustas kõik uuesti, rõõmu ja valu, otsekui tol õöl. Publik istus kui võlutuna sest imetaolikust mängust, ja kui viimane viiulitõmme kustus, tõusis juubel, nagu seda ükski teine kunstnik iial polnud jõudnud äratada.

Saalist oli välja kantud keegi blond neiu.

„Mäng näib teda olevat ärritanud,“ ütles üks arst, „kuid see möödub jälle!“

Hans sai maailmakuulsaks. Ainult mõnikord, kui ta mängis, järgnesid ta unistavad silmad toonidele ja näisid põgenevat udustesse kaugustesse. Siis aga hüüdis viiul, hüüdis nii valjusti, kuni ta silmad sulges ja ta keeli soojemalt paitas; seda armastas viiul ja laulis ja hõiskas õndsana, ja kõvemini võtsid peened sõrmed ta õrna kaela

Läti meeskoori selts „Dziedonis“ külastas hiljuti meie pealinna, andes siin kontserti.

Meie pildil Tallinna meeslaulu seltsi vastuvõtmas Läti külalisi. Seisavad vasakult paremale: Läti meeskoori juht Leonids Vigners, hra Reinthal (meeslauluseltsi esimees), pr. Jeets, pr. Reinthal.

ümbert kinni, mis vabises ja värises. „See viiul on neiu,“ ütles mustlane.

Ja kord purunesid kõik keeled. Kunstnik suri ja purustas viimase jõuga oma viiuli.

Musta marmorristi juurde läheb pimedatulekul keegi vana eit; juba ammu on ta blondjuuksed läinud halliks, aga ta silmad jäid sinisteks. On ta teda ometi armastanud? Hans magab seal all. Ja alati, kui naine kalmu ees seisab, on tal, nagu kuuks ta marmori ohkeid. Ta ei tea, et viiul puhkab kunstniku käte vahel,

Sina ja kevad.

Arnold Liiv.

Löheliha karva vaharoosid mu aias ei oma sarnast õrnuse tooni, kui sinu ihu. Su vaa-
test sajab õrnu suudlusi värsked hommiku
kastena mu jänunevasse hinge . . . O, kastan-
pruunid, käharad juuksed, õrnemad kui
siid! Lase ma vajutan kevaduimas, lõokeste
trillerduskontserdil su juustele verd õõgu-
vatest suudlustest pärja — sest oled ju mu
jumaldatud kuninganna . . .

Amor on loonud ainult sulle vesirooside
varte taolised nõtked, õrnroosad käevarred,
mis paradiisi siugudena põimuvad mu tööst
väsinud kaela ümber . . .

Ah, mu õilis, veetlev tütarlaps, ütle, kas
vast ei tee mu tugevad mehekäevarred sulle
haiget, kui surun sind oma küdevale rinnale?

Veetlev kevadliblikas puhkab hetke pur-

purpunasel Alpi kannikesel, aga kas tohin
mina, toores ja julm, tööst tulpinud mees,
puhata su sammetpehmel roosa-valgel na-
hal, ilma seda rüvetamata? . . .

Oi juukseid siidiseid, kuis ihkan neisse
end mässida, varjule kevadtuulte eest, mis
vallanud mu hinge!

Sul väikesed jumalikud jalakesed! Miks
on nad nii kauniks voolitud ema ihus? Oh
mu lemmik! Oled sa vast supelnud Venuse
nektaris? . . .

Sina — mu kaunitar — oled mu hommik
ja mu õhtu, päevane valgus ning öine
üksildus — kuni vaid armastan kevadtuul-
tes üksnes sind . . .

1. IV. 32.

Kes meie järel tulevad.

Saksa kirjanik *Thea von Harbou* romaan,

9

Ta viis Muti oma isa tuppja ja nihutas talle tooli lähemale.

„Võta istet,“ ütles ta. „Oled vist väsinud. Ma toon su ema, kuid ma ei ütle talle, kes ta järele pärib. Oled sellega nõus?“

„See on ükskõik,“ vastas Mut ja jäi seisma.

Tütartlaps läks, kuid ta silmad olid veidi kurvad.

18.

Marlen oli Hanne juures ja toetas haiget naist oma käsivartega, sest see piinles täna rohkem kui muidu lämmatushoogudes. Ta terav nägu oli sisse vajunud ja juuksed ripusid niiskelt ja hallilt meeleskohtade ümber.

Nagu alati, kui ta tuli haige ema juure, oli noore tütre olekus võõras argus. Ta oli ema ainult viletsana ja nõrgana näinud ja kuna ta iialgi oma väikeste lapsemurede ja rõõmudega ta juure põgenenud ei olnud, oli ema jäänud talle võõraks.

Seda teadis Hanne ja ka seda, et Marlen omas ta lapse südame; ja see oli okas ta sõpruses õitsva, tugeva naise vastu.

„Marlen,“ ütles Friede aral häälel ja lit-sus end vastu ust. „Keegi on tulnud, kes tahab sinuga kõnelda.“

Marlen pani haige patjadele tagasi. Hanne sai silmapilkselt lämmatushoo. Marlen pidi patju uuesti kohendama, kõnetas teda õrnalt ja silitas ta tukslevaid käsi.

„Tulen kohe tagasi, Hanne, kindlasti. . . tulen silmapilk. Kas tohib Friede siia jääda?“

„Ei,“ kogeles haige ema ja pööras näo seinale poole.

Friede libises toast.

Ta näoke oli punane ja kuum ja ta võitles pisaratega.

Kuid siis naeratas ta uuesti, sest ta rõõmustas üllatuse üle.

Ta võttis Marleni käe ja avas ettevaatlikult oma isa toaukse.

„Vaata, kes seal seisab,“ ütles ta ja ta puhtad silmad rändasid ema ja poja vahel.

Marlen kahvatus huulteni.

Ja seistes niiviisi poja ees, kes vahtis talle meeleheitliste silmadega näkku, oli ta Friedele nii arusaamatult mõistatuslik, et ta hääletult väljus ja ukse enese järele sulges.

Marlen nägi poja silmis, et see teda enam ei armastanud.

„Miks sa tulid?“ küsis ta ja see ei olnud etteheide, vaid kaebus.

Kui Mut ema niiviisi enese ees nägi, tõrjus ta kõik eemale, mis oli nende vahel ja neid lahutada tahtis. Ta tormas ema juure, pani käed ta kaela ümber ja surus näo ta õlale.

„Ema, ütle, et see ei ole tõsi — ütle, et ta valetas, ema! Ma ei taha — ei taha, et see on tõsi, mis ta ütleb! Olen und näinud. . . Tahan sirguda ja kõik peab endine olema. . . Ärata mind, ema, ärata mind! Jumal taevast, ema, aita mind!“

Ta hoidis ema nõutus hirmus nii tugevasti kinni, et ta nuuksumine Marleni pealaest jalgadeni vapustas.

Marleni käsivarred langesid lõdvalt alla ja ta vaatas üle oma lapse pea nagu surmasuhu.

„Mis ei tohi tõsi olla, Mut? . . .“

„Väljas,“ jatkas Mut meeleheitel, „seal, kus seisid meie majake, künnab Dorpi talu sulane. . . Ema, ta hobused astuvad haua kohal, isa haua kohal. . . Kas tead seda, ema?“

„Jah,“ vastas see hääletult.

Mut tõstis pea, kuid ei lasknud ema lahti. Ta silmad olid tardunud ja puurisid end selle valgesse näkku.

„Sa tead seda?“

„Jah.“

„Ja seisad siin ja ei kaitse end, ei kienda ega jookse väljale, sulasele ütlemata, mis ta sinu vastu patustab iga samuga?“

„See maa ei kuulu enam mulle,“ ütles Marlen Hollander.

„Sa müüsid ta Klaus Dorpile, eks?“

„Jah.“

„Müüsid talle meie kodukoha ja aia ja maa, kus isa on maetud?“

„Jah.“

„Miks tegid seda?“

„Klaus Dorp tahtis seda maad, mis ulatub ta põldudeni. . . ja meie leppisime kokku.“

„Kuna Klaus Dorp seda maad tahtis!“ kordas Mut, kuid ta huuled tõmblesid põlastavalt. „Kuidas aga sattusid ta tallu?“

„Kuna. . .“ algas naine otsivalt, „kuna leidsin siin kõige parema ulaluse. . .“

Mut oli nii harjunud ema tõemeelega, et ei märganud, et ema valetas.

„Ta kõvad poisikäed lebasid veel ema õlgadel ja surusid ema ebateadlikult.

„Sellepärast läksid tema juure ja said ta teenijaks?“

„Jah.“

Mut lasi ema lahti ja läks eemale. Ta keha värises.

Marlen toetas käe aknalauale.

„Ma ei teadnud, et see sind haavab,“ alustas ta uuesti, „et su ema on teenija.“

„Ah!“ Mut surus käed meelegekohtadele, nagu tahtes sundida mõtteid sõnakuulmisele. „Kui sa oleksid viimane, kõige armetum karjatüdruk viletsas talus, see oleks hea, see oleks õige ja puhas. Kuid siin... Dorpi talus... mehe juures... ainsa inimese juures maailmas, kellelt sa ei tohiks tükki leibagi vastu võtta...“

Marlen seisis liikumatult. Ma ei pääse millestki, mõtles ta tõmbilt. See on kõige raskem. Viimane, mis võin kannatada. Ma ei taha enam. Olen valmis.

Mut tuli ja haaras ema käed.

„Lähme ära, ema,“ ütles ta hingetult. „Lähme ära — ükskõik kuhu, ainult minema sellest talust, eemale sellest inimesest, kes mürgitas mu lapsepõlve... tule, kogu omad asjad ja siis lähme. Kerjame, kui see on vajalik. Ainult mitte siia jääda!... see on kõige kibedam, ma hukkun selle mõtte juures.“

„Ma ei tohi minna,“ ütles Marlen ja vabastas käe.

„Sa ei tohi?“

„Ei.“

„Kes hoiab sind?“

„Sa olid ju teenija ja ta tasus su töö. Teie olete tasa. Ta ei või sind kinni hoida, kui sa jääda ei taha.“

„Siis ei taha ma minna.“

„Sa ei taha minna?“

„Ei.“

„Tahad siia jääda — sellesse tallu?“

„Jah.“

„Klaus Dorpi juure?“

„Jah, tahan seda.“

„Siis...“ äkki meelestus talle miski, „siis on sulastel õigus sinust niiviisi kõnelda, et neid iga sõna eest surnuks tahaksin lüüa... neil on õigus öelda, et peremees su taskus on... siis oled vabal tahtmisel ta juures ja jääd ta juure... siis“ — sõna kustus ta huultel. Ta astus emale nii lähedale, et see oma lapse eest tagasi pörkas. „Kas armastad teda?“ küsis ta peaaegu hääletult.

„Olen ta omandus,“ ütles Marlen ja ajas suletud silmil pea kuklasse.

Sel silmapilgul otsustas ta surra ja see mõte tegi ta rahulikuks.

„Ta omandus!“ kogeles Mut ja hirmus vastumeelsus kerkis tas, nii et ta end raputas. „Sa oled ta omandus... ja seal on ta haige naine, kes piinleb elu ja surma vahel ja on sammunud selle katuse all edasi ja tagasi, ravitsed ta naist, annad talle süüa ja kõneled lahkeid sõnu ja selle naise laps armastab sind, ripub su küljes, peab sind oma süütus südames Jumalast paremaks ja sa petad ta ema sellisel mõrtsukalikul viisil — oled ta isa omandus... ja oled minu ema! Ei, ei, ei, sa ei ole seda... ma ei taha, et oled mu ema... ütlen sulle, mis sa oled, sa...“

„Mut!“ karjatas Marlen Hollander.

Ja ta hääle kõrval käis veel miski võõras kõla.

Nad pöörsid.

Avatud uksele, hoides mõlema käega ukse-sambast, seisis Hanne Dorp.

Kogu majas valitses hirmus vaikus.

Ükski ei liigutanud end. Ükski ei kõne-lenud.

Haige naine seisis nagu mingi õuduse pilt. Ta pärani avatud silmad särasid palavikus; nad rippusid Mut Hollanderi suu küljes sarnases kohkumises, mis näis võitlevat hullumeelsusega. Ja Mutile näis, nagu oleks ta tapnud süütü inimese.

Hanne haiges rinnas korises õhk nii valjusti, et peaaegu lämmatas ta kõne.

„Kuulsin sind karjuvat,“ kogeles ta. „Hirm kihutas mu siia... seisin uksele ja kuulata-sin... ja kõnelesid mu lapsest ja Klausist... ja temast... Marlenist... sa ütlesid, et ta mind petab... ja sa ei kaitse end, Marlen?“

„Ei,“ ütles Marlen Hollander poolenisti meelemärkuseta.

Hanne Dorp vallandas käed ukse küljest ja ta armetu kogu vankus naise poole, kes oli ta sõbranna olnud.

„Marlen,“ hädaldas ta ja sirutas omad vaesed, kõhetud käed välja. „Armastasin sind... usaldasin sind nagu ühtki teist inimest maailmas... mu vilets elu haaras sinust nagu viimasest toest kinni... Kas petsid mind, Marlen... kas petsid mind...?“

Marlen Hollander ei vastanud.

Kuid Mut ei suutnud kauemini kannatada. Ta jooksis toast ja majast ja talust... Nüüd teadis Hanne Dorp: tal oli õigus. Ta huulilt tuli veider toon.

„Sina!“ ütles ta. „Sina...!“ Kuid ta ei lõpetanud.

Elu kuum, punane mahl tungis sügavai-

mast allikast, ta kõikus ja langes pikuti põrandale.

Marlen põlvitas ta kõrvale. Ja kui ta vaese naise piinatud pea sülle võttis, pidi ta mõtlema: tal on hea, ta sureb.

Hanne Dorp aga tundis käte puudutust, kes talle nii palju head olid teinud.

Ta avas silmad ja vaatas Marleni valgesse näkku, kes ta kohale kummardus.

Ta tõstis käe ja lõi talle selle jõuetu käega näkku. Kuid see oli hoop elu pihta.

„Mine,“ ägas ta ja libises Marleni käte vahelt.

„Tahan sind aidata,“ ütles Marlen.

„Sa ei tohi — mind enam puutada,“ kogeles Hanne Dorp. „Ei taha — su käsi enam tunda — mine!“

Ta ajas end põlvili ja roomas ukse poole.

Kuid jäi lävele peatuma ja hakkas nutma lapse valju, karjuva nutuga, kes tunneb valusid.

Seal kummardus Marlen, tõstis ta ja kandis ta tema kambri. Ta asetaski ta sasi voodile, kohendas ta patju ja näis, et midagi ei ole juhtunud, nii rahulikult ja korralikult tegid ta käed oma tööd.

Kuid haige naise nutt muutus korinaks.

Kui Klaus Dorp kell kuus koju tuli, astus Marlen talle ta toas vastu ja ütles: „Su naine on surnud.“

Ta langetas pea.

Siis läks ta oma naise kambri, kuhu oli nii harva astunud, kui selles veel elas Hanne. Marlen järgnes vaikides.

Ta oli surnule puhta pesu selga pannud ja see lebas siledate patjade vahel nii sirgelt ja hästi nagu iialgi elus. Ta käed olid rinnal risti pandud, ta nägu vaatas lae poole, näis väga valge ja puhas, ilma valujooneta, mis tal oli elus olnud.

Kuid ta jooned olid imeliselt valjud ja kõvad surmas.

Ja ta silmad seisid kaebavalt lahti.

Klaus Dorp pani käe surnu silmle. Kuid silmalaod avanesid aeglaselt uuesti ega tahtnud kinni jääda.

Rahvas ütleb: mõrtsukas on lähedal.

Seal läks Klaus Dorp kambri välja ja ei tulnud enam tagasi.

Marlen Hollander oli üks surnuvalvel.

Kui kõik majas näis magavat, avati pehmel valgustatud kambri uks ja Friede astus sisse.

Ta hoidis küünalt käes ja selle soe kuma langes ta puhtale, õrnale näole.

„Tahan su juure jääda,“ ütles ta häält sumbutamata ja selle elav toon kostis peh-

melt ja lohutavalt. Ta istus Marleni kõrvale ja pani pea ta õlale.

Nad vaikisid kaua.

Ja Marlen mõtles, et on sama raske sellest lapsest lahkuda, kui poega kaotada. Sest ta ei tahtnud peale seda päeva enam elada.

„Sa oled kurb,“ algas Friede pehmel ja silistas vaikiva naise käsi. Sulle teeb valu, et sa ei suutnud ema päästa oma truu ravitsusega. Kuid vaata mind, Marlen! Kas ei mäleta sa enam, kui vilets ma olin, kui tulid meie juure? Nüüd olen terve ja tugev ja tunnen elust rõõmu. Seda võlgnen sulle, Marlen. Sa olid mu tõeline ema. Kas see ei ole väike lohutus?“

Marlen Hollander kuulas pehmet, valget häält ja ta silmis ärkas aeglaselt sära.

Ta mõtles Jensile ja Mutile.

Friede õpetab talle kord, kui ilus on elu, mõtles ta süda. Hiljem, kui ma enam siin ei ole ja ta mind enam ei vihka.

„Jah,“ ütles ta, „jah, see on lohutus!“ Ja ta võttis ilusa, õitsva olevuse käte vahele ja hingas sügavalt.

Friede Dorp nihkus oma lapsepõlve tugevale sõbrannale lähemale.

„Ema,“ ütles ta sosinal. „Kas tohin ema üelda?“

„Ütle nii,“ vastas Marlen. „Ütle tihti nii, Friede!“

Nad suudlesid üksteist südamlikult.

„Mu laps!“ ütles Marlen Hollander.

19.

Oli tormine ja vihmane päev, kui maeti vaene Hanne Dorp. Ainult vähesed inimesed olid saatma ilmunud. Heinrich, ta poeg, kes oli sõdur, oli kirjutanud, et ema kahetseb, kuid et lõplik rahu talle oli tarvilik ja et ta ei saa tulla, sest nad olevat kesk manöövreid ning kauge tee koju ei tasuvat end. Ja Leena, vanem tütar, kes oli abiellunud võõrastemajapidajaga, ootas esimest last ja ei võinud tulla tervise pärast. Nii seisis Friede isa ja Marleni kõrval ema haua ja veel mõned külainimesed, kes mäletasid Hanne Dorpi ta noorepõlve päevadelt. Teised olid jäänud koju.

Kuid need vähesed, kes olid tulnud, imestasid tasa ja valjult, et Friede, noor Friede Dorp, heledate pisaratega Marlen Hollanderist kinni hoidis, et nad üheskoos heitsid kolm peotäit mulda lihtsale puusärgile hauas ja siis üheskoos surnuaialt lahkusid, hoolimata isast.

Sellele näis asi meele järele.

Meeled rahunesid aegamööda ja nädala

pärast oli vaene Hanne Dorp peaaegu unustatud. Tal ei olnud kindlat paika ei elus ega kellegi südames olnud. Ta ei jätnud tühjust järele. Kuid neil päevil kuulis noor Friede omas väikeses, päikesepaistelises kambris, kuidas isa ja Marlen all toas ägedaid sõnu vahetasid. Ta ei tahtnud kuulda, kuid mõlemad kõnelesid nii valjusti, et ta kuulis iga silpi, ja ta süda ähvardas peaaegu seisma jääda.

Sest Marlen ütles, et tahab lahkuda.

„Iialgi ei lase ma sind lahkuda,“ vastas Klaus Dorp ja Friede nägi vaimus, kui külmad ja kõvad olid ta silmad. „Iialgi. Sa peaksid seda teadma.“

„Sa ei või mind sundida, et jään,“ ütles Marlen.

„Kas oled paberi unustanud, millele sa alla kirjutasid?“

„Orjad on kaotatud. Klaus Dorp. Kohtu poole sa sellega pöördä ei saa.“

„Mul oli aus mõte, Marlen. Ja ma maksin ausalt. Nüüd, mil su poeg on poolel teel, mil tead, et olen talle lähema tuleviku kindlustanud, nüüd tahad mind tüsata? Sa ei talita nii, Marlen!“

„Siis pean teise tee valima,“ ütles naine.

See oli viimane, mis kuulis väike Friede.

Kuid peremees astus Marlenile lähemale ja kõneles poolvaljult edasi.

„Sa võid minna, mis teed tahad — kuid minu majast sa ei pääse. Sa ei või mulle ette heita, et halvasti su suhtes olen talitanud, Marlen. Ükskord olin toores su vastu ja mitte iialgi enam. Ma ei nõudnud õigusi. Ma ei sundinud sind. Sa olid talus perenaine. Lebasin ööde viisi su ukse ees koevana ega murdnud iialgi riivi. Ja see oleks kerge asi olnud, Marlen. . . Sa ei tarvitse mind karta; olen su võimuses ja sa võid teha, mis tahad. Kuid iialgi ei lase ma sind oma elust. Vajan sind nagu õhku — su olemasolu on minu elu. . . ja minusugune inimene, Marlen, kaitseb oma elu!“

Sellest tunnist alates möödusid päevad rahutult Dorpi talus.

Inimesed, kes seal elasid, hoidusid üksteisest eemale ja katsusid siiski teineteist valvata. Nad ootasid midagi. Iga ebaharilik kõne pani Marleni kahvatama ja tütarlapse punastama.

Friede Dorp ootas Mut Hollanderit kaljukindla lootusega. Ta pidi tulema. Muidu ei naeratanud Marlen enam. Ja mis tulema pidi, see tuli kindlasti. Kuid halb oli, et ta nii kaua viivitas.

Marlen Hollander pani käe tütarlapse siidistele juustele.

„Tunnen teda paremini kui sina,“ ütles ta ja ei nimetanud nime. „Ta ei tule tagasi, kui jään teie juure. Kui tahad, et oma poisi tagasi saan — armas väike Friede, siis pean lahkuma. Pean minema võõrsile. Küll ta mind sealt leiab. Kuid siia ta enam ei tule, tean seda kindlasti. Sellepärast palu oma isa, et ta mu vabaks annaks. . .“

„Ma ei või, ema,“ ütles tütarlaps ja pisarad valgusid ta silmadesse.

Marleni õlad laskusid.

„Tahaksin, et oleks talv,“ ütles ta väsinult.

Ta käed puhkasid rüpes.

Ja ta silmad vaatasid sissepoole nagu otsides südames mingisugust mälestust.

Friede sai kurvaks ja ei teadnud isegi miks.

„Tule, Mut!“ mõtles ta igatsevalt.

Ta uskus: kui ta ühtelugu ta peale mõtleb ja ta tulekut soovib, siis Mut seda tunneb ja teele asub.

„Mis on siis juhtunud?“ küsis ta murelikult, nagu ei oleks maailmas midagi, mis suudaks lahutada kahte inimest, kes üksteist armastavad ja ühte kuuluvad.

„Ära mõtle sellele, Friede,“ vastas Marlen. „Kui ta aga kord küsib, siis ütle talle, et armastasin teda rohkem kui ennast.“

„Kas ta ei tea seda, ema?“ küsis tütarlaps.

„Ei, hea laps. Kui ta seda teaks, oleks ta teistsugune. Ta võitleb vist praegu rasket hingevõitlust, sest ta armastab mind vihates veel rohkem. Kuid halb on, et ta ei tea, kui palju armastan teda.“

„Siis pean seda talle ütlema,“ mõtles Friede. „Sest see on tähtis.“

Ja ta soovis kogu südamest teed leida, mis tooks Mut Hollanderi koju, et öelda talle, mis elus on tähtis.

Mõtlikult, langetatud peaga, sammus ta maanteel edasi, kuni jõudis selle kõrgeima kääruni. Ta jalutas igapäev seda teed ja lootis alati, et näeb Mut Hollanderit. Ja alati mõtles ta, mis ta siis teeks; kas jookseks vastu, võtaks ta käe — või jookseks tagasi, et öelda uudist Marlenile.

Kuid iialgi ei tulnud Mut Hollander, kuigi tütarlaps igapäev kauemini ootas.

Ta istus tavalikult valgele, kõrgele kivile, pani käed põlvede ümber ja ümises ajaviiteks laulu. Kuid vaikis siis ja rändas kurvalt koju.

Täna tuli juba videvik lähemale, kui ta asus koduteele, sest päevad olid nüüd lühidamad ja pealegi oli väljas udu.

Ta kohtas Liise Hensseni, kes tuli õpetajamajast kirjaga.

Mõlemad tütarlapsed armastasid üksteist väga.

Moiulik Liisi olekus oli midagi, mis unistustele tegi lõpu. Ta oli veidi vanem kui Friede, tervelt 700 päeva!

Täna aga kokkus Liisi noorema ees ja sai häbelikuks. Ta pahandas ise selle üle.

„Mis teed nii hilja väljas?“ küsis ta kärsitult ja hingetult, sest ta tuli joostes.

„Ootasin kedagi,“ vastas Friede lihtsalt.

„Nii . . . kas ammu juba?“

„Ah . . . juba väga kaua!“

Liisi vaatas teisele altkulmu näkku. Kuid Friede süttud silmad rahustasid teda.

„Kas panid tähele, kas kirjakandja juba möödus?“ jätkas Liise Henssen.

„Jah. Juba tüki aja eest. Kõnelesin temaga, kui istusin maanteekivil. Oli veider, et kuulsin ta samme enne kui nägin teda ennast ja veel kaua selle järele, kui ta ruttu kadus.“

„Udu ajal on see ikka nii. Kas leiad, et see on iseäralik?“

Friede vaikis aralt.

Kuid Liise Henssen rõõmustas, et oli leidnud inimese, kelle üle võis pahandada, kuna kirjakandja temast nägemata oli möödunud ja ta suure, kardetava kirja jälle koju pidi viima.

„Keda sa siis ootasid?“ uuris ta naeratusega, mis teda paar aastat vanemaks tegi.

Friede Dorp punastus kõrvuni ja oli rõõmus, et teine videvikus ei näinud, kuidas ta paled õhetasid.

Ta oleks heameelega suu pidanud, sest ta armastas oma rahulikku saladust, kuid ei tahtnud, et Liise küsib teistkordselt. Ja ta teadis kogemusest, et Liise Henssen järele ei jätnud, kui midagi teada tahtis.

„Ootasin Mut Hollanderit,“ vastas ta sõbralikult.

Liise Henssen seisatus kesk maanteed.

„Teda? Kas ta tagasi tuleb?“

„Tahaksin, et ta tuleks,“ vastas Friede ja ohkas veidi, „kuid ta ei tule!“

„Tal on hirm!“ ütles Liise nii lõbusalt, et see valu tegi.

„Miks peaks ta hirmu tundma?“ küsis Friede Dorp vihata, pehme, kuid kindla väarikusega. „Ta ei ole midagi paha teinud!“

„Nii!“ ütles Liise Henssen. „Kuidas nimetad seda, kui keegi end teeb sõbraks ja siis poja isa vastu ässitab? Ainult Mut Hollander on süüdi, et mu vend, kes temaga oli, Dieter, salaja ära on jooksnud ja

keegi ei tea, kuhu! Dieter oli unimüts, ialgi ei oleks talle enesest see mõte tulnud! Selle mõtte pani Mut talle pähe!“

„Ma ei tea, kas see on tõsi,“ ütles Friede Dorp aralt. „Kui see on aga tõsi, küll ta siis teab, miks ta niiviisi talitas!“

„Vaata, kuidas sa teda kaitsesid! Marlen Hollander on sind hästi välja õpetanud!“

„Jah,“ vastas Friede õnnelikult ja vaatas oma süütute silmadega suurema tütarlapse poole üles.

„Kuid ma usun vaevalt, et Marlen end rõõmustada võib, kui kuuleb, missugune on ta poeg. Doktor Mattenberg kirjutas isale, et kogub tõendusid ja siis valjult Muti suhtes esineda kavatseb. Kuid poiss olevat kinnine. Ta olevat ka arusaamatult segane ja logelevat ööseti väljas ning doktor Mattenberg tahab tast varsti lahti saada. See on häbi ja teotus, kuna mu isa nii palju ta heaks on teinud! Ja ma rõõmustan ainult, et ta kuri südametunnistus talle rahu ei anna.“

Friede Dorp teadis aga paremini, miks Mut Hollander magada ei saanud. Kuid ta ei rääkinud vastu. Ta soovis ainult, et Liise Henssen ta vabaks laseks, sest ta oli teinud otsuse ja vajab aega selle teostamiseks. Ta ei kuulnud enam sugugi, mis vihane kaaslane jutustas. Ta kordas ainult vargsi sõna Mattenberg, doktor Mattenberg ja ehmus hirmsasti, kui Liise Henssen talle kergelt õlale löi ja talle „head ööd“ soovis.

Kuid hea see öö ei olnud. Selle vastu töörikas. Sest noor Friede Dorp kirjutas oma kambris oma esimese kirja; sellest sai väike raamat ja oli veider dokument mitmesugusel paberil.

Ta teadis hästi, kuidas kirjad välja nägema peavad, kui tahetakse, et nad päralt jõuavad, ja kleepis lõpuks kõik üksikud lehed ümbrikku.

Siledale, kaunis puhtale esiküljele kirjutas ta oma lapsiku käekirjaga aadressi.

Härra Mut Hollanderile doktor Mattenbergi juures. Siis linna nime. Nii on, on asi selge, mõtles ta.

Kui ta valmis oli, askeldasid õuel teenijad ja kuked kiresid lähedal ja kaugel.

Ja esimest korda sellest ajast peale, kui Marlen Hollander oli tallu tulnud, magas noor Friede kaua.

Kuid see ei koormanud ta südametunnistust kuigi raskelt. Talle näis tähtsam, et oli kirjutanud selle kirja, kui piimamõõtmine ja kanade söötmine ja seda võis ju hiljemgi teha.

Ohtul aga libises ta jälle maanteele ning täna luuras ta ise kirjakandjat uskumatult

suurte saabaste ja kahtlase punase ninaga.

Kui kuulis ta raskeid samme, jooksis ta talle vastu.

„Võtke see kiri linna kaasa,“ palus ta ja ulatas talle paksu ümbriku.

Paljurännanud kirjakandja vaatas altkulmu ja pahaselt noort, õitsvat olevust.

„Nii? Kas kah juba peale hakkad?“ küsis ta tusaselt.

Friede ei mõistnud teda täielikult.

„Ta ei ole ilusti kirjutatud,“ vabandas ta end. „Kuid küll ta aru saab, eks ole?“

Tubli vanamees rahustus kirja sisu suhtes.

Ta kaalus seda muigavalt käes.

„Noh,“ arvas ta, „rohkem kirjutada sa ei oleks tohtinudki, väike plika, muidu oleks kirja pakina saatma pidanud. See nali oleks maksanud vähemalt viis krossi. Nüüd tuleb ainult kaks tasuda!“

Oh ehmatus! Sellele ei olnud Friede mõelnudki.

„Mul ei ole raha,“ kogeles ta ja seisis ülepeäsmatu mäe ees.

Vanamees pani pea viltu.

See on tõepoolest veel nii rumal, et see on rõõm näha, mõtles ta heatahtlikult.

„Armas mees,“ ütles Friede ehmunult, „kas oleksite ehk nii hea ja laenaksite mulle kaks krossi? Annan nad kindlasti tagasi, kui isa mulle jõuluostudeks raha annab. Sellega võin teha, mis tahan. Kas võite nii kaua oodata?“

„Ega sa plehku ei pane,“ ütles vanamees. „Jäta kiri minu kätte, küll ma ta ära saadan. Kardan ainult, et ta on mulle liig raske.“

Ta noogutas ja rändas edasi. Kuid väike, tubli Friede Dorp seisis veel tükk aega ja kuulatas ta sammude kaja, mis kandis enesega ta südame suure saladuse.

20.

Kui Friede Dorp oma noores elus esimese kirja oli kirjutanud, siis sai Mut Hollandi samuti oma elu esimese kirja. Ta leidis selle oma üksiku toa laualt, kui tuli peale õist sihitut ringirändamist tulpinult ja väsinult koju.

Ta arvas algul, et kiri on Dieterilt ja haaris kiirelt ta järele. Kuid sõbra käekiri oli hoopis teistsugune. Need ei olnud ka ema rasked kirjatähed, mida oli harva elus näinud, kui ema saatis raha või kaardil terütusi.

Ja ema ei kirjutanud nii kaalukaid kirju.

Ena ei kirjutanud üldse talle. Ta teadis seda.

Ta istus raskelt, kruvis lambitahi madalaks ja kuna väljas libises esimene, kahvatu koiduvalgus üle tumedate katuste, hakkas ta lugema:

„Armas Mut!

Läksin igapäev maanteel kuni suure, valge kivini, kust võib näha kaugele. Istusin seal ja ootasin sind. Sest uskusin alati, et sa tuled, kuna seda nii väga soovisin. Usun seda ka praegu veel, kuna aeg venib pikaks ja sellepärast kirjutan sulle.

„Armas Mut! Mu ema on surnud. Ta suri samal päeval, kui käisid meie juures. See on väga kurb. Kuid ta oli nii väga haige ja õpetajahärra ütles ta haul, et meie kaebama ei peaks, sest ema olevat kõikidest kannatustest lunastatud ja meie pidavat talle lubama õnnis olla. Ma nutsin siiski väga palju, kui kellad nii ilusasti helisesid ja must puusärk hauda lasti ja kõige rohkem selle üle, et ema pandi nii inetusse, niiskesse mulda, sest sel päeval sadas vihma. Kuid pisarad ei teinud mulle valu, kuna seisin su ema kõrval, kes mu kätt hoidis ja see andis mulle palju jõudu. Ja kui koju tulime ja kõik ümberringi veel nii tõsine ja pühalik oli, seadis su ema ruttu korra jalule ja kui ta mõned korrad läbi tubade oli käinud, oli kõik jälle hea.

„Armas Mut! Ja nüüd tahab su ema meilt lahkuda. See on nii paha, et pean nutma, kui mõtlen sellele. See on pahem kui kõik eelmine. Sest siis tuli endine kord jälle tagasi ja nüüd ei märka enam keegi, et kord lugu teisiti oli ja et keegi on surnud. Kui su ema meilt ära läheb, ei või enam midagi heaks saada. Ma ei võiks enam iialgi rõõmsaks saada ja oleks parem, kui ma sureksin.

„Armas Mut, palusin su ema tihti meie juure jääda. Kuid ta ütleb, et sa teda enam ei armastavat, kuna ta Dorpi talus on teenija. Ja sellepärast tahtis ta ära minna, et sa jälle ta vastu hea oleksid.

„Armas Mut, olen väike, rumal tüdruk ja sa oled juba suur ja väga õpetatud. Kuid ühes asjas olen siiski targem. Tean, et su ema tuli armastusest sinu vastu Dorpi tallu. Ja kui sa seda teaksid, peaksid sa teda tuhatkorda rohkem armastama.

„Ütlen sulle kõik.

„Mu isa andis talle sinu jaoks raha, mis linnas vajad, et õppida, ja ta tahab tulevikuski sinu eest hoolt kanda, ja selle eest lubas su ema Dorpi tallu tulla ja siia jääda. (Järgneb.)

Tõtt ja nalja.

Heinmanni juures.

Keegi härra istub mugavalt Heinmanni kohvikus ja joob kohvi. Äkki ilmub keegi ilus ja uhke daam ning võtab ta laua juures istet. Härra süütab paberossi ja vaatab preilile. See aga ütleb:

„Kui te oleksite kavaler, ei suitsetaks te daami juuresolekul.“

Härra vastab: „Ja kui teie oleksite daam, ei oleks te luba palumata istunud võõra härra laua juurde.“

Daam (vihaselt): „Kui ma oleksin teie naine, ma annaksin teile kihvti.“

Härra (rahalikult): „Ja kui mina oleksin teie mees, siis võtaksin selle kihvti meelsasti vastu.“

D'Annunzio

jalutas Gardoned'i saare lähedal ja kohtas mees, kelle eesliivanker oli porri kinni jäänud. D'Annunzio aitas mehe välja, ja see tänas teda südamest:

„Tänan teid signore, tänan tuhat korda. Ainult o ma eesli abiga ei oleks ma porist mitte välja saanud!“

Kasukas.

Papp on rahata. Sellegipärast õõbib ta heas hotellis. Järgmisel hommikul ta helistab ja nõuab direktorit. „Vaadake,“ ütleb ta sellele ja näitab oma kasukat. Direktor kahvatub. Sest kasukas on hirmsasti näritud. Ja kasuka kõrval lesib surnud roif.

„Hirmus,“ pomiseb ta. „Kas lõite roifi surnuks?“

Papp noogutab pead.

Direktor vaatab kasukat.

„Eh! tõhunaht,“ ütleb ta. „Muidugi tasume teie kahju.“

Papp noogutab, võtab tuhat krooni kahjutasu ja oma kohvri, viskab kasuka õlale, nii et näritud kohad varjule jäävad, ja läheb teise hotelli. Teel aga — nagu see juhtub — kukub kohver tal käest ja avaneb. Keegi näeb seda, jääb seisma ja raputab pead:

„Inimene,“ ütleb ta, „mis te nende surnud roifi dega teete?“

Shotlane.

Mr. O'Connor õõbib hotellis. Hommikul kell 8 peab ta rongiga Londonisse edasi sõitma. Shotlane magab meelsasti kaua ja selge on, et ta rongist maha jääb, kui keegi teda hommikul ei ärata. Uksehoidjat ja teenijaid ta paluda ei taha, kuna ta ei taha anda vähemalki jootraha. Ta mõtleb ja mõtleb, kuni leiab nõu.

Ta kirjutab iseenesele kirja, kuid ei pane marki peale. Hommikul pöörutab keegi ta uksele. Mr. O'Connor ärkab. „Teile on kiri,“ hüüab kirjakandja väljas. „Kolm penssi trahvi!“

Shotlane vastab ruttu riietudes: „Minu ei võta kirja vastu! Ei toeta teiste unustavust!“

Täpselt kell 8 seisab mr. O'Connor vaksalis ja kirub raudteed, sest et rong juba ühe minuti on hilisunud.

Mõtteid.

Elu tõsidust näevad enamik inimesi tema tingimuste raskustes, millele nad on alistunud. Aga ta seisab

võidus nende tingimuste üle. Võitja näeb teda elu-rõõmuna.

Ole kui suur tahes, sind ei nähta. Inimesed ei tõsta oma pilku kõrgemale oma silmade kõrgusest.

„Miks oled sõlme sidunud oma taskurätikusse?“
„Et ma ei unustaks, et olen saanud karsklaseks.“
„Aga sa jõid ju praegu veel napsi konjakit!“
„Jah, leidsin sõlme alles, kui taskurätikuga suud pühkisin.“

Mary Pickford ja Douglas Fairbanks viibivad Honolulu. Õnnelikule noorpaarile naeratab igavesti selge taevas. Havai gitarrid tilgutavad õrnu viise, kõik on paradiislik ja imeilus.

„Mary dear,“ ütleb Douglas, „suudle mind!“
„Ah, Douglas,“ ohkab Mary, „oled sina aga igav, pead ilmast ilma filmietendusi esitama!“

„Teate,“ ütleb keegi noor näitlejanna Pallenbergile, „minu ema ei tahtnud kuuldagi, et minust kord saab kunstnik!“

„Teie olete sõnakuulelik tütar,“ vastas Pallenberg, „sest te olete ema soovi täitnud!“

„Jah, kord viibisin ma Aafrikas ja istusin seal laiseldes. Äkki tundsin ma lõvi kuuma hingeõhku oma kuklas. Mis oleksite teie sellisel puhul teinud?“

„Oleksin krae üles tõmmanud!“

„Kaksikud võivad sind õõsel ju hirmsasti eksitada.“
„Mitte sugugi. Üks neist karjub nii valjusti, et teist vaevalt kuulda on.“

Lookene Roseggerist.

Ühel ilusal suvepäeval pikutas Rosegger värskelt-niidetud heinamaal, suitsetas sigarit ja vaaltes unistades ümbruse maastikku. Temale lähenes lähemast talust vana pomisev sulane.

„Teie,“ ütles ta, „mis pikutamise see on siin aasal!“
„Ah,“ vastab Rosegger, „siin on nii ilus olla; laske mind pisut puhata, kahju ma ei tee.“

„Noh kuulge! Minu peremees käskis, et pean teie siit minema ajama!“

„Istuge parem siia minu juurde,“ vastas Rosegger ja võttis taskust sigaritoosi, „võitke üks sigar!“

„Jah, sigari võtan küll!“ ütles sulane, võttis sigari ja pistis taskusse. „Tänan, tasugu Jumal! Aga nüüd tehke, et kaote, muidu pean teid lööma!“

Nõuanne.

Naljaninalt Gonellalt, kes Farrera hertsogikojas elas, küsis keegi rikas daam, kas ta teaks nõu anda, kuidas ta võiks oma erifi head õllevaati kaitsta teenijate varguse eest.

„See on üsna lihtne,“ vastas Gonella, „asetage vaat head Burgundi veini õllevaadi kõrvale ja kõik on korras.“

Suurima edu majanduslikus võitluses saavutavad need, kes paremini ettevalmistatud, informeeritud ja organiseeritud.
Henry Ford.

**Seda
võimaldab**

Kaupmeeste ja töösturite häälekandja.

- „UUS EESTI“ sisu on selge, õige ja asjalik.
„UUS EESTI“ toob oma veergudel vaid esmaväärtuslist usutavat majanduslikku informatsiooni.
„UUS EESTI“ kaastöolisteks on üleriigi parimaid asjatundjaid tegelikkude majandusmeeste hulgast.
„UUS EESTI“ on ametlikult tunnustatud kaupmeeste ja töösturite häälekandjaks üleriiklikkude kongresside poolt.
„UUS EESTI“ tellimishind on 12 kuuks 2 kr. 25 senti.
6	•	1	”	20	”
3	”	—	”	65	”
1	”	—	”	25	”
- „UUS EESTI“ tellimisi võtavad vastu kõik Eesti Vabariigi postiasutised ja kaupmeeste ning töösturite organisatsioonid.

Oma silm on kuningas.

Seepärast nõudke „UUS EESTI“ proovinumbreid, mis saadetakse Teile **täiesti tasuta.**
„UUS EESTI“ toimetused ja talitused asuvad Tallinnas, Harju t. 48, telefon 448-29.
Posti jooksev arve Nr. 179.

Maailmakuulsad autokummid

**Time To Re-tire
GET A FISK!**
TRADE MARK REG. U.S. PAT. OFF.

FISK

Suur kilomeetrite arv,
põrutuseta ja libise-
miskartuseta sõit, mi-
da võimaldab eriline

Air-Flight

(õhulsõit)

ehitusviis.

FISK-KUMMIDE PEAESINDUS

TALLINN, Vene t. Nr. 13.

Telefon 437-18.

10 aastat kultuurtööd.

Kümme aastat juba — järjekindlalt ja püsivalt — varustab ainulaadiline rikkalik ja oma kõrgele ülesandele ustav

pildiajakiri „ROMAAN“

Eesti laialdasi rahvakihte parima lugemisvaraga, nagu romaanid, novellid, jutustused ja luule, maailma kuulsamate ja loetavamate kirjanikkude loomingusalvest.

Kümme aastat juba — alati endise hoole ja usinusega — jätkab avara ilmavaatega

pildiajakiri „ROMAAN“

1922. avastatud ülesande täitmist, olla Eesti laiadele rahvahulkadele teenäitajaks kõigisse kirjandusliikidesse ja esindada seepärast kõiki teguvõimsaid ja loomevõimelisi kirjanikke — kirjandusliku voolu ja poliitilise meelsuse peale vaatamata.

Kümme aastat juba valvab rahvalik

pildiajakiri „ROMAAN“,

et ta keel oleks ilus, rahvalik ja hoiduks võimalikult ülimoodsusest ja keelelistest veidrustest.

Nii on ja jääb

pildiajakiri „ROMAAN“

eeskujulikumaks

rahvaajakirjaks Eestis.